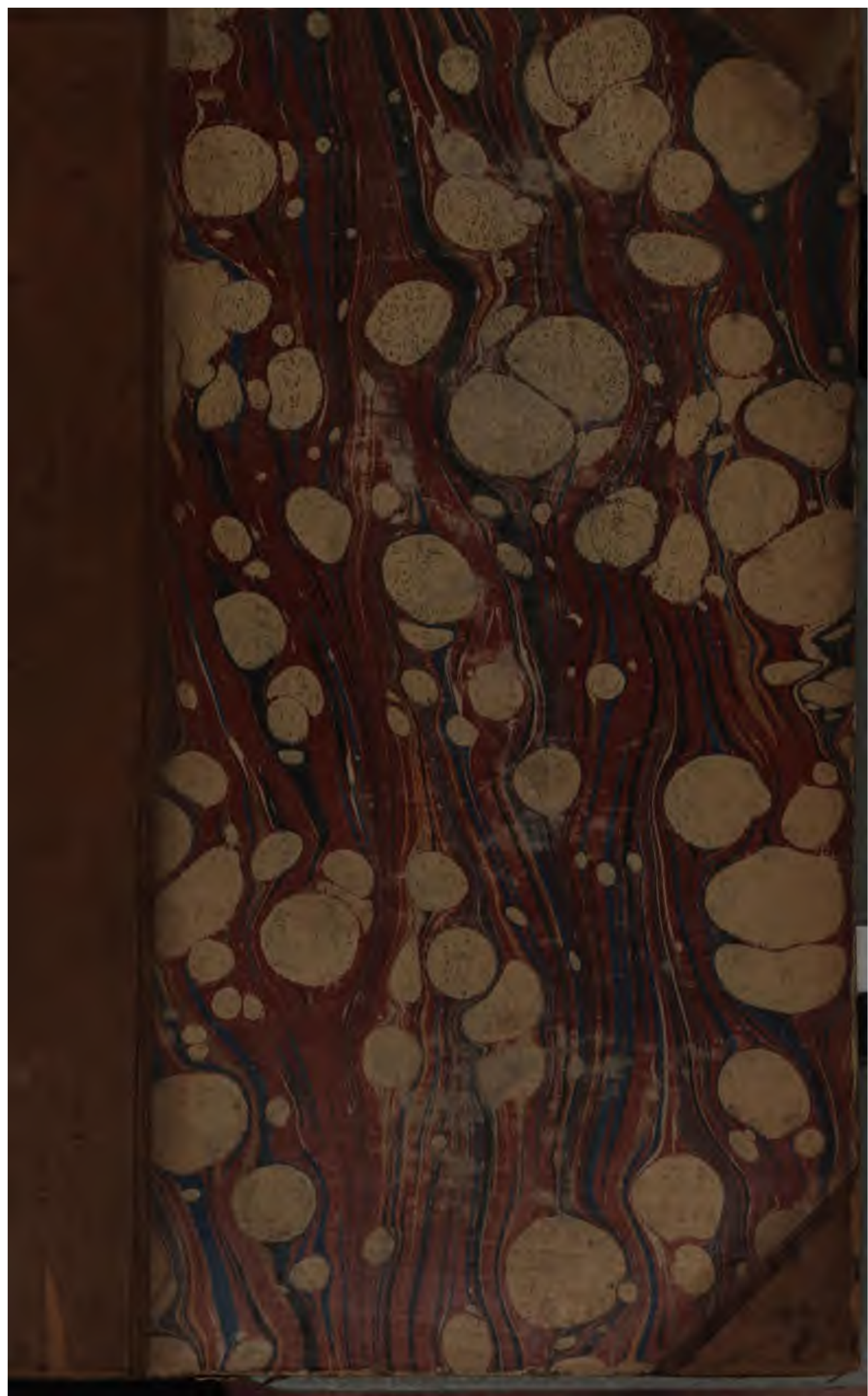

600095696+

NEDERLANDSCHE

LEGENDEN

IN RIJM GEBRACHT

DOOR

MR. J. VAN LENNEP.

ic ben van ſinne teruut
Te dichtene alſoe hoge ſaken.
JAN VAN HELU.

DE STRIJD MET VLAANDEREN.

EERSTE DEEL.

Te AMSTERDAM, bij
P. MEIJER WARNARS.
MDCCCXXXI.

Aan Vondel.

Gevoel, verbeelding, heldenmoed!
DA COSTA.

Doorluchte Bard, die 't echte dichtakkoord,
Nooit voor uw tijd in Nederland gehoord;
Die 't zuiver lied, met dankb're vreugd vernomen,
Weêrgalmen deed aan IJ- en Aemstelzoomen!
Die aan een taal, nog ruw en onbeschaafd,
Welluidenheid en kracht en leiding gaaft!
Die, door den God, die u ontstak, gedreven,
Iäpets zoon roemruchtig na dorst streven,
Aan 's hemels sfeer de lichtstraal hebt ontroofd,
Steeds even rein en nimmer uitgedoofd!
Wie onzer toch, wie zal het durven wagen,
Een lauwertak den zangberg af te dragen,
Die niet in u zijn baak en leidsman kent,
Die niet op u de vlammende oogen wendt?
Ja, spijt den loop der wisselvolle jaren,

Blijft slechts op u 't dichtlievend nakroost staren.
't Zij dat uw lied, op hoogen toon gezet,
De maatklank volgt der zware krijgstrompet,
Of dat uw zang, in honigzoete nooten,
Het heil vermeldt uit liefde en vreê gesproten:
't Zij dat ge uw geest den toom viert, vrank en vrij,
En 't wapen zwaait der felste spotternij,
Of dat ge in 't rijk der vinding om wilt dwalen
En beelden schept, verheven idealen:
't Zij ge ons, vertolkt, der Grieken statig lied,
Of 't krachtvol dicht van grootschen Maro biedt,
Of hooger nog, op ongeleende pennen
Uw macht bewust, 't oneindige in durft rennen,
Des Satans vloek, der Eng'len melodij
Ons wedergeeft in echte poezij,
En d'aad'laarsvlucht der uitgespannen vleug'len,
Eerst voor den throon der Godheid moet beteug'len.

Als de akkerman, die, wen hij 't veld bebouwt,
Aan elken grond 't geschikte zaad betrouwt,
Die 't goudgeel graan op hooge klei doet wassen,

Maar wilgen teelt in lage slijkmoerassen,
De dennen zaait op heigrond, en in 't zand
De spitse helm of blonde popels plant,
Zoo, in 't geheim der heil'ge kunst bedreven,
Wist ge elker stof haar eigen toon te geven,
Wijl alles, waar uw dichtlier van gewaagt,
Zijn echten naam en zuiver kenmerk draagt.
Wat gij verdicht of maalt of schetst, is waarheid.
Ach! waarom mocht dat oordeel, zoo vol klaarheid,
Dat helder brein, dat in uw werken blonk,
En 't voorbeeld elk van vlijt en studie schonk,
En 't echte goud van 't mengsel wist te scheiden,
Niet t' allen tijd uw vlug vernuft geleiden?
Helaas! gij zoogt partijschaps wrang venijn:
Schoon altijd groot, gij moest onbillijk zijn.
Wat toch had u die brave held misdreven,
Die Witte, zoo roemwaardig, zoo verheven,
Hij, voor wiens moed het Vlaamsche heir bezweek
En Hollands land moest ruimen in één week?
En waarom toch als eervergeten bastert,
Als moordenaar en schenner hem gelasterd?

De gruwb're rol van Pyrrhus toebedeeld
Aan hem, veeleer eens Hectors evenbeeld?
Heeft u de zucht om 't voorschrift na te streven,
Dat Maro gaf, te ver van 't spoor gedreven?
Neen 't was de haat, van ouds bij u gevoed
Voor 't hoog gezag, voor 't oud en graaflijk bloed
Die u bezielde en wegvoerde onder 't dichten.
Wat grootsche daên held Witte ook uit mocht richten
Hij was de zoon van Floris, van den Vorst
Die d' overmoed der grooten fnuiken dorst.
Dit maakte alleen hem voor uw oog strafwaardig.
In blinde drift versmeet gij, onrechtvaardig,
't Eerwaard gezach van 's lands historieblaên
En wreeft hem eens Romeroos gruw'len aan.
't Was de eigen drift, die in uw boezem blaakte,
Toen Maurits voor 't behoud van Neêrland waakte,
En 't oproer, dat ontzind ten zetel sprong,
Met mannenkracht in 't steigeren bedwong.
Der grooten trots, te snel omhoog gestegen,
Stond Maurits, als voordezen Floris tegen.
En beider oog zag leede 't volk geplaagd,

Als weerloos vee in 't werkgareel gejaagd,
En uitgeput door kleine staatstirannen,
Tot eigen macht en voordeel saamgespannen.
Maar Vondel! gij zaagt anders: uw gezicht
Bleef afgewend naar 't vreemde flikkerlicht,
Dat schijnen moest in godsdienst en regeering:
Uw brein, verward in ongewisse leering:
Wat Floris voor zijn Holland had gedaan,
Zijn moed, zijn hart, 't was al uw blik ontgaan:
Gij zaagt alleen het schandelijk omhelzen
Van Gysbrechts nicht, die schoone bloem van Velsen!
Ook Maurits deugd, ontbloot van pralerij,
Zijn ijver voor 't geluk der burgerij,
Zijn vastheid, kunde, en kalmte in tegenheden,
Zijn minzame aart, door 't krijgsvolk aangebeden,
Die zaagt gij niet; maar slechts in Nieuwpoorts held
Den moordenaar van grijzen Barneveldt.

Hoe kon een geest, zoo edel, zoo verheven
Als de uwe was, door onrecht zijn gedreven?
Ach! dient daarvan de reden hier verklaard?

Het is, omdat ge in waarheid dichter waart:
Omdat gij, warsch van gunst of les te ontfangen,
Van vorstenwil noch volksstem af woudt hangen:
Omdat altijd de dichter, schoon alleen
In weêrspraak met de stem van 't algemeen,
Den stroom der eeuw volhardend op zal roeien,
Wijl tegenstand zijn krachten aan doet groeien.
Zoo klonk voorheen aan Romes weeld'rig hof,
Van Flaccus lier gestrengen Catoos lof;
Zoo dorst Lucaan in Neroos donk're dagen
Van vaderland en vrijheidsmin gewagen:
Zoo zong de harp van Milton 't hemelsch lied
Ter eer van God, schoon 't hof dien God verstiet.
Zoo dorst Voltaire, alleen doch onbezweken,
Den ijz'ren boei van 't bijgeloof verbreken:
En niet te vreên, voor waarheids lessen doof,
Bestreed zijn haat, deugd, godsdienst, echt geloof.
Reeds had zijn leer Europa ingenomen,
En kwam met kracht op Holland nederstroomen;
Maar 't dichtrenkoor gaf van zijn vroomheid blijk:
De springvloed stuitte op meen'gen BILDERDIJK.

AANTEEKENING.

Ik heb bij de uitgave van dezen Voorzang, eenigen tijd in twijfel gestaan, of ik de regelen betreffende Maurits en deszelfs gedrag omtrent Barneveldt zoude laten staan: niet omdat ik mij schame mijne personele gevoelens openbaar te maken; maar omdat ik ongaarne zoude zien, dat men in mijne woorden aanleiding vond tot nieuwe twistschriften en hatelijkheden over het onbeslisbaar vraagpunt betreffende de rechtspleging van den Advocaat, onbeslisbaar, omdat het eigenlijk geen historieëel, maar een zuiver juridiek vraagpunt is, en dat wel niet alleen *iuris positivi*, in 't welk men vaste bepalingen tot richtsnoer heeft, maar *iuris publici*, in 't welk ieder naar zijne eigene begrippen oordeelt, en die begrippen doet afhangen van zijn innerlijk gevoel of van een aangenomen politiek sijstema. Dit is zóo waar, dat onder de redenen welke door de voorstanders van den Aristocratischen regeeringsvorm, (en ook door sommige *liberalen*, die ter goeder trouw geloven, dat Barneveldt een *democraat* was) ten voordeele des grijzen staatsmans worden aangewend, de navolgende altijd de voornaamste plaats bekleeden.

1°. 's Mans hooge jaren.

2°. Zijne braafheid (1).

3°. De veelvuldige diensten door hem aan den lande bewezen.

4°. De *tolerantie* (die zij hem toeschrijven.)

5°. Zijne veroordeeling zelve, (uit eene ingeschapen meêwarigheid voor de onderliggende partij.)

6°. Zijne weigering om *gratie* te verzoeken.

Zoo ook komen de meeste voorstanders van des Prinsen handelwijze met de volgende redeneeringen voor den dag.

1°. Prins Maurits was een vroom man.

2°. De rechters, welke Oldenbarneveldt veroordeeld hebben, waren fatsoenlijke lieden.

3°. De Prins had gaarne *gratie* willen verleenen.

4°. Maurits was *Prins van Oranje* en kon derhalve geen kwaad doen.

5°. Maurits heeft op zijn sterfbed geen berouw getoond over zijn gedrag, ten opzichte van den Advocaat.

6°. Laatstgemelde was een heerschzuchtige Aristocraat.

---

(1) Zeker ambtenaar, wiens vonnis dit jaar veel opziens gebaard heeft, was ook een braaf, vroom, nuttig dienaar van den Staat, die alleen door te grooten ijver gedwaald had; en echter onderging diezelfde man een crimineel vonnis en te recht.

Dat nu beide partijen de hand in den boezem steken en zij zullen moeten bekennen, dat, hoe zij overigens denken over het punt van rechten, (zoo zij dat begrijpen) de bovenstaande redenen wel het meest bij hen wegen.

De rechtspleging van Oldenbarneveldt is eene overlevering, welke altijd uit een monarchaal of aristocratisch oogpunt zal beschouwd worden, naar mate de partij, welke zegeviert, den optimaten of monarchalen is toegedaan. Toen ik als kind de scholen bezocht, leerde ik nog Maurits en Caesar als dwingelanden verfoeien, terwijl Brutus de kindermoorder en Brutus de vadermoorder als halve goden vereerd werden. Thands zijn de meeningen hier te lande merkelijk veranderd en het gedrochtelijke van het in Europa vigeerende liberalismus, zal onze kinderen meer gevaar doen loopen van absolutisten te worden. Leert men thands niet, dat Sardanapalus altijd verkeerd beöordeeld is, daar hij, gelijk Professor Koopmans in deftige Latijnsche proza bewezen heeft, geen verwijfd maar integendeel een zeer knap vorst was, en daarenboven, gelijk Lord Byron in schitterende poezij heeft aangetoond, een practische wijsgeer.

Voltaire zeide te recht:

Notre esprit se conforme aux lieux qui l'ont vu naitre.

Slechts zeer weinigen hebben het voorrecht van in

hunne oordeelvellingen, van allen invloed van buiten vrij te blijven. Men verkettere dus niemand om zijne meening, ook al is dezelve alleen de vrucht van zijn gevoel. Ik verketter zelfs VONDEL niet, al val ik hem in bovenstaand gedicht wat hard. Integendeel ben ik innerlijk blij, dat hij *zoo* en niet anders geweest is: welke heerlijke plaatsen uit den Gijsbrecht en welke modellen van Satyrische poezij zouden wij gemist hebben, indien hij niet zulk een sterk sprekende, ja vuilaartige politieke denkwijze had gehad.

DE

STRIJD MET VLAANDEREN.

Dus blijckt het dat ge zijt *geen* overwonnen bastert,
Naar lichaam *noch* naar geest.

VONDEL.

Eerste Zang.

INLEIDING

TOT DEN EERSTEN ZANG.

Den Heere A. van der Hoop J^r.

Van het Huis te Manpad,
October 1830.

l'Homme propose et Dieu dispose.

Hoe grillig, dierb're VAN DER HOOP!
En onbestemd is 's waerelds loop!
Hoe dwaas de mensch, die, schoon het lot
Met al zijn kunde en doorzicht spot,
Schoon 't al te vaak hem heeft berouwd,
Dat hij de toekomst had betrouwd,
Nog, in zijn overdwaalschen waan,
Met stoute ontwerpen voort blijft gaan,
En niet bedenkt dat, waar hij mikt,
Des Hemels wil alleen beschikt!
Men slaat, op eigen krachten sterk,
De kloeke hand aan 't wichtig werk,
En vormt besluiten, trotsch en zwaar,
Als of dit leven eind'loos waar;

Maar ach! te dikwijls ziet men nooit
Een aangevangen taak voltooid!
Hoe menigeen, die op deze aard
Den rijken trotschert evenaart,
In 't Bijbelboek ons voorgesteld,
Die fier zijn ruime schatten telt,
En huizen sticht en schuren bouwt,
En op de gunst van 't lot vertrouwt,
En aan zijn ziele rust belooft,
Schoon hem de dood zweeft boven 't hoofd.
Als wufte kind'ren hand'len wij,
En eind'loos dwazer nog dan zij,
Daar de ondervinding hun ontbreekt,
Die luid, maar vruchtloos tot ons spreekt.
Wij juichen in 't vooruitgezicht,
Eer 't kaartenhuis is opgericht.
Vergeefsche hoop! Een zuchtje maar:
Verward ligt alles door elkâer.

Hoe blij, mijn vriend! was ik te moê,
Hoe lagchte mij de toekomst toe,
Toen ik, nu wars van Amsterdam,
Dit zoet verblijf bezoeken kwam!
Schoon nog door lichaamspijn gekweld,
Schoon wreev'lig nog en ongesteld,

Toch voelde ik weêr, bij 't herwaarts gaan,
Den matten boezem vrijer slaan.
Ik hoopte dat de teed're min,
De zorg van 't dierbaar huisgezin,
De buitenlucht, de rust vooral,
Die nooit mij streelt in Amstels wal,
Mijn wreede kwaal genezen zou,
En dat ik, aan mijn taak getrouw,
Het dichtstuk, dat de heldendaên
Van Floris zoon moest doen verstaan
En Guidoos onheilvollen tocht,
Naar eisch ten ende brengen mocht.
Hier, dacht ik, op deez' heil'gen grond,
Wiens naam der vaad'ren moed verkondt,
Hier, op de plek, waar Haemstêe streed,
En 't Vlaamsch geweld bezwijken deed,
Hier, in dit oord, zoo wijd vermaard,
Wiens roem de Muze heeft bewaard
In onvergankbre vaerzen, hier,
Hier was het, dat des dichters lier
Den zege, dien de voorzaat won
't Geschikst en 't waardigst zingen kon.

Kracht, welstand keerden en geduld;
En toch, mijn wensch werd niet vervuld.

De Tiende Karel ('k dacht wel nooit,
Dat, zoo mijn zang niet is voltooid,
Een Koning, aan zijn woord ontrouw,
Daar al de schuld van dragen zou.)
De Tiende Karel brak zijn eed:
En vreeslijk klonk de schrikb're kreet
Van 't brullend oproer hem in 't oor,
En dreunde Frankrijks steden door,
En werd (gelijk een donderknal
Die romm'lend rolt door 't rotsig dal)
Met woest en aak'lig moordgeschal
Teruggegalmd uit Brussels wal,
Schoon Willem nooit het staatsverbond
Gelijk zijn dwaze nabuur schond.

Is 't noodig, dat ik u nog meld,
Hoe, na dien zege van 't geweld,
Hoe na een daad, zoo wreed en woest,
Mijn droeve Muze zwijgen moest.
Ach! kon ik, toen des Hemels hand
Zoo zwaar woog op ons vaderland,
De wet voor bandeloosheid week,
't Gezag voor muiterij bezweek,
Een heilloos oproer, onbesuisd
En recht en orde had verguisd,

Der vaad'ren roem en heldendåen
Met fiere stem bezingen gaan? —

Wanneer, bij 't stijgen van den vloed,
De felle orkaan op 't zeevlak woedt,
En menig vaartuig, rijk bevracht,
Angstvallig wordt terug verwacht,
Dan snelt de hand'laar, bang te moê,
Naar post of beurs of haven toe,
En smeekt, men deel' hem tijding meê,
En vraagt aan elk bericht uit zee:
Dan komt hem 't werk zoo moeijlijk voor:
Hij vindt geen duur meer op 't kantoor:
Een denkbeeld is 't, dat bij hem blijft,
Het zij hij cijfert, stelt of schrijft;
Hij peinst slechts aan dien rijken schat,
Nu dobb'rend op 't verbolgen nat,
Terwijl hij onder bang gezucht,
De schade rekent, die hij ducht.

Niet anders is mijn geest gestemd,
Niet anders mijn gemoed beklemd,
Sints 't heilloos plonderaarsgebroed
In Neêrlands schoonste streken woedt,

Sints Vijfden Karels pronkjuweel
Aan roof en meineed viel ten deel.
Ik nam vergeefs de lier ter hand,
En poogde, in felle drift ontbrand,
Voor Koning Willems heil'ge zaak,
Des Hemels vloek, des Hemels wraak
Te roepen op het schandverbond
Dat trouw en plicht zoo eerloos schond.
Vergeefs! ik wierp het speeltuig neêr.
Mijn boezem had geen klanken meer.

Van al te pijnlijk ongeduld
Bleef dag aan dag mijn ziel vervuld,
'k Las elke tijding: ik vernam
Bij elk, wat nieuw bericht er kwam:
'k Morde, als de dag was omgegaan
En mij niets nieuws had doen verstaan;
Daar ENSCHEDÉ ('t is u bekend,)
Slechts driemaal 's weeks ons tijding zendt,
En nooit een Extra-Handelsblad
Ons hier bezoekt uit de Amstelstad. —

Dan, wat berichten! — Elke maar
Klonk even onverwacht en naar,

En meldde van een nieuw verraad
Of van een nieuwe gruweldaad:
Van snooder laster, vuiger hoon:
Van meer gewesten aan de kroon
Ontscheurd met dol verwaten hand;
Van rouw en smaad en leed en schand.

Van schande! — neen: nog zonder blaam,
Mijn Holland! blijft uw dierb're naam.
Nog handhaaft hier elk trouw gewest
Den roem van 't oud Gemeenebest,
En sluit zich aan den wijzen Vorst,
Wiens vaste hand den schepter torscht,
Die, van 't besef zijns plichts vervuld,
Geen inbreuk op zijn rechten duldt.

Van schande! — neen: de ware held
Zwicht voor 't ontzinde moordgeweld:
Hij durft voor dwang grootmoedig vliên
Als weêrstand enkel ramp doet zien;
Maar vliên, gelijk de leeuw in 't woud,
Nog even onversaagd en stout:
En wee hem, die der dieren vorst
Tot in zijn krocht vervolgen dorst.

Ja, hoe ook 't lot zich wende of keer',
Steeds ongeschonden blijft uwe eer,
Mijn landgenooten! ja, gij toont
Hoe de oude deugd nog bij u woont.
Gij, van uw vaad'ren niet ontaard,
Zijt nog den zang des dichters waard:
En hij, die vroeger roem gedenkt,
En 't voorgeslacht zijn hulde brengt,
Hij staak' zijn eed'le poging niet,
Noch blooze als hij den naneef ziet.

Dus weêr de gouden lier gesnaard;
Want Holland bleef mijn zangen waard:
Den roem van 't heilig voorgeslacht,
Hun grootsche daên aan 't licht gebracht!
De feiten van zoo menig held
Uit langverloopen tijd vermeld!
Gezongen, hoe, toen heel dit land,
Gekneveld lag in 's vijands band,
De deugd der braven waken bleef,
En vreemde heerschappij verdreef.
Zoo moog' mijn zang 't bedrukt gemoed
Ontgloeien doen in heldengloed:

Zoo stort' hij fieren burgerzin
De neêrgebogen zielen in.
En toon' hij, op de gloriebaan,
Mijn Witte als 't edelst voorbeeld aan.

Maar ook aan u, geliefde vrind!
Aan u, met mij zoo eensgezind,
Betaamt de hoogverheven taak
Om Neêrlands en Oranjes zaak,
Zoo snood miskend, zoo vuig verraên,
Met kracht van vaerzen voor te staan;
Want vaak hebt gij in cierlijk dicht
Het volk vermaand tot orde en plicht,
En door uw zangen aangetoond
Den trouw, die in uw boezem woont.
Vaak heeft de Maas uw rein akkoord
Met zoete wellust aangehoord,
En dankbaar luisterde ook het IJ
Naar 't ruischen van uw melodij.
Grijp dan Tyrtaeus gulden luit
Roep met krijgshaftig toongeluid
Heel Neêrland tegen 't driest geweld
Voor Vorst en orde en recht in 't veld.
Ga, toon der vaad'ren heldendaên
Hun waardig kroost als voorbeeld aan!

Noem hun Oranjes naam, altijd
Hun leus, hun wachtwoord in den strijd.
Dat, als uw mond dien naam, zoo zoet
In 't Hollandsch oor, hergalmen doet,
Elks hart van moed en fierheid zwell',
De burger trouw te wapen snell',
Het muitziek rot van schrik verbleek',
En kruipend om genade smeek',
De Maasstroom, eer hij zeewaart spoedt,
Uw wieg met dubb'len eerbied groet',
En aan den breeden Oceaan
Den lof van Holland doe verstaan.

DE

STRIJD MET VLAANDEREN.

EERSTE ZANG.

Wij krijgsliên durven vliên.

BILDERDIJK,
Willem van Holland.

De zon zoekt de avondlegerstêe
In 't koelend bed der blaauwe zee,
En kleurt met schitt'rend vermiljoen,
Doorstreept van wolken, geel en groen,
Doorstraald met golvend goud en vuur,
Het stille westerluchtazuur:
En spieg'lend kaatst het breede meir
Des hemels vonk'lend aanschijn weêr.
Nog scheem'ren duingebergte en zand
Aan Schouwens westeroeverkant.
Nog speelt de bruine zonneglans
Op menig slot en hoogen trans,

Die, flikk'rend als een gouden naald,
Ver boven dijk en boomen praalt.

De hemelbol daalt lager neêr
En heeft weldra geen stralen meer.
Verdubbeld schijnt zijn ommekreits
Bij 't einde van zijn hemelreis.
Hij drijft op 't water, bloedig rood,
En dooft, van kroon en schijn ontbloot,
Met rassche vaart zich uit in zee.
De praal, die 't westen gloeijen deê
In weidschen gloed en purp'ren glans
Verflaauwt, verdwijnt van 's hemels trans:
En, over strand en lucht en meir
Spreidt de avondstond zijn schaduw neêr.

Nu steekt, aan gindschen torentop
Des wachters hand den fakkel op:
En, tusschen klip en branding door,
Verzekerd nu van 't rechte spoor,
Blijft stuurmans waakzaam oog gericht
Op 't onbeneveld flikkerlicht;

En diepte en zandgrond is gepeild,
Het schip de haven ingezeild:
En 't anker valt in 't harde zand,
Aan Schouwens westeroeverkant.

Het landvolk heeft, verheugd en blij,
Het vaartuig, dat ter koopvaardij
In Dieppes reê was uitgerust,
Verwelkomd aan West-schouwens kust;
Want, sints de felle krijgstoorts blaakt
En 't stroomgebied onveilig maakt,
Brengt schaars een handelschip uit zee
Den nijv'ren burger welvaart meê.

Nu treedt, bij 't daav'rend vreugdgeluid,
Een deel der manschap 't vaartuig uit.
Nu haasten zich de visschersliên
Hun diensten vaardig aan te biên:
De vrouwtjens hooren 't wild gedruisch,
Verlaten spinnewiel en huis,
En lagchen met gesmoord geluid
D'uitheemschen tooi en kleêrdracht uit.

De kind'ren loopen op een draf
Van moeders hand of voorschoot af,
En zien, wijl ze op een afstand staan,
Het vreemde bootsvolk gapend aan.
De waard, die naar zijn voordeel tracht,
Houdt voor zijn deurpost trouw de wacht,
En wenkt en noodigt in 't verschiet
De zeeliên die hij naad'ren ziet,
En houdt, met gullen lagch in 't oog,
De kan met rijnschen wijn omhoog.

Maar, 't vaardigst bij die visscherliên
Om elk zijn diensten aan te biên,
Is jeugdige Oene, een visschersmaat,
Die wél de fijne kunst verstaat
Van te overreên door vlugge taal,
Vol drokte en drang en woordenpraal.
"Ei! mannen! zoo gij iets behoeft,
'k Bid," roept hij, "gij mijn dienst beproeft.
Begeert gij brood en versche spijs,
Gun, dat ik u de woning wijs
In 't midden van die breede straat,

Waar 's bakkers bord te prijken staat.
Of, zoo gij kost'lijk vleesch begeert,
Wellicht aan boord te lang ontbeerd,
Krijn Melisz heeft, nog gist'ren nacht,
Een koe, zoo malsch als room, geslacht.
Verlangt gij touw voor tuig of wand,
Gij vindt geen sterv'ling aan dit strand,
Die 't sterker dan mijn zwager heeft,
Noch die tot minder prijs het geeft.
Of wilt gij boter, kaas en room,
Ik zal u brengen bij mijn oom.
Geen boer, schoon hij in Rijnland woont,
Die u zoo blank een zuivel toont.
Of hebt ge een brief voor Zierikzee?
Voor Brouwershaven? 'k neem hem meê.
Ik weet, heel 't eiland rond, het pad,
Dat leidt naar dorp en vlek en stad:
En, daar ik spoedig loop en keer,
Breng ik u vlug het antwoord weêr."—

Dus sprak hij; maar het vreemde volk

Verstond, bij mangel aan een tolk,
Zijn woorden slecht: tot dat er een,
Die, naar zijn dracht, een kramer scheen,
Van 't bootsgezelschap afscheid nam
En straks den knaap op zijde kwam.

» Knaap!" voerde in 't Hollandsch, en met spoed,
De vreemdeling hem te gemoet:
» Gij zegt, de weg is u bekend." —

» Ja, heerschap! tot aan 's eilands end."

» Welaan! De scheem'ring duurt nog lang.
Ik moet voor zaken van belang,
Naar Zierikzee nog heden gaan:
Ik neem u tot mijn leidsman aan." —

» Naar Zierikzee?" riep nu de gast,
Door 's kramers voorstel hoogst verrast.
» Naar Zierikzee? en dat bij nacht!
Onveilig wordt de weg geächt.
De Vlaming stroopt op dijk en straat:

De stad geen vreemden binnenlaat:
Ik weigerde u dit dienstbetoon,
Al boodt ge mij vierdubbel loon." —

» Hoe! spot gij knaap?" beet, gram te moê,
De vreemdeling den visscher toe:
» En waarom dan dat dienstbetoon
Dus ongevergd ons aangeboôn?" —

» Een brief is, dien ik leev'ren kan,"
Sprak listige Oene: » maar geen man.
Ik loop door 't eiland vrank en vrij:
'k Ben arm: wie sloeg het oog op mij?
Doch, zoo een vreemdeling zich waagt,
En goud of zilver bij zich draagt,
Dan heeft weldra de stalen punt
Der moordpijl 't op zijn hart gemunt.
Doch, heerschap! volg mij en ik zal
U voeren tot voor Haemsteês wal,
Waar u een gul onthaal verwacht,
Een disch en slaapsteê voor de nacht.
Daar huisvest, binnen 't slotgebouw,

Eene eed'le en wijdvereerde vrouw:
Zij zal gewis u 't middel biên
Om veilig Zierikzee te zien." —

De vreemd'ling vond, na kort beraên,
Den voorslag goed, hem dus gedaan:
En eer nog 't scheepsvolk, met gedruisch
Nu stroomend bij den waard in huis,
Bij kan en kroezen nederzat
En 't ongemak der reis vergat,
Bevond zich, van zijn gids verzeld;
De kramer reeds op 't open veld
En werd door hen, met rasschen tred,
De tocht naar Haemsteê voortgezet.

Altijd was Oene kloek en blij:
Geen visschersknaap, zoo rap als hij:
Op 't kermisfeest, bij dans en zang,
Bekleedde hij den eersten rang;
Bij twisten had hij nooit gedraald,
Noch 't laatst het zakmes uitgehaald:
En in het vroege jaargetij,

Was hij het eerst ter visscherij.
Geen stormweêr hield hem op de reê:
Hij vreesde orkaan noch holle zee:
't Gevaar had hem als kind behaagd:
Zijn leven had hij, onversaagd,
Wel honderdmaal om niets gewaagd; —
Maar thands, als onder 't voorwaartgaan,
Hij op den vreemd'ling 't oog dorst slaan,
Vond hij, zijns ondanks, zich ontrust,
En had tot scherts noch zangwijs lust.
Een huiv'ring rilde door zijn bloed:
Hij wendde de oogen af, met spoed,
En stapte voort op 't effen pad,
Of hij den booze bij zich had.

Zoo ziet men, hoe 't grootmoedig paard,
Dat voor geen vuur noch staal vervaard,
Vooruitgedraafd op 't oorlogsveld,
En zwaard en spietsen tegensnelt,
Dat bliksems vreest noch donders acht,
En over heining springt en gracht,
Soms voor eene ijd'le schaduw ducht

En bevend deinst of rugwaart vlucht.

En, wat gaf hier tot sidd'ring reên?
Wat was die vreemd'ling meer, dan 't geen
Hij elk, ook zijn geleider scheen?
Het saaien buis (des vrijmans dracht),
De wollen mantel zonder pracht,
De beurs gehecht met koord en ring,
Die aan den leed'ren gordel hing,
Het houten kistje, zwaar genoeg,
Dat hij (en zonder moeite) droeg,
't Meldde al den koopman, anders niet:
En, zoo 't gelaat iets meer verried,
De donk're kap, die 't overtoog,
Liet niets aanschouwen, dan het oog:
Slechts 't eene, doch welks duist're blik
Den jong'ling rillen deed van schrik,
Als had hij, onder 't kreupelhout,
Het basiliskusdier aanschouwd.

Intusschen traden beide voort.
De stilte werd niet eens gestoord,

En 't zwijgen als uit plicht bewaard.
De vreemd'ling scheen van norschen aart:
't Was of de schoonheid der natuur
In 't stil en lieflijk avonduur,
Van 't golvend duin, in 't zacht saizoen
Bedekt met teder voorjaarsgroen,
Op 's koopmans ziel geen invloed had.
Slechts, toen hij, langs het zandig pad,
De heuvelkling was omgegaan,
Bleef hij een oogwenk peinzend staan:
't Was, toen hij Haemsteês burchtslot zag,
Dat trotsch en heerlijk voor hem lag,
't Was of een twijf'ling hem beving,
Een vraag hem op de lippen hing;
Doch spoedig had hij zich hersteld,
En trad weêr verder over 't veld.

Hoe statig, in dat statig uur,
Oud Haemsteê! blonk uw grijze muur!
Al stond uw trots gebouwde wal
Aan krijgsstorm bloot en overval,
Al werd, toen held Renesse week,

En voor een sterker macht bezweek,
Door 't alvernielend krijgsgeweld
Uw stevig bolwerk neêrgeveld,
Schoon 't woeden van te fel een vlam
Twee van uw torens blaak'ren kwam,
Wat ook van d'ouden glans vervloog,
Nog boeide uw schoon des wand'laars oog.

Dan, hoe verheven, trotsch en schoon,
Het machtig burchtslot zich vertoon',
Van verre schijnt de grijze muur
Van elk verlaten in dit uur.
Geen welgewapend krijg'rental
Houdt wacht op trans en buitenwal.
't Is alles donker, alles dicht:
Uit gang noch venster straalt het licht:
Alleen de grijze torenwacht
Die 't naderen der koude nacht
Daar boven op de spits verwacht,
Alleen de knaap die schildwacht houdt
Ter sluippoorte, aan zijn zorg betrouwd,
Alleen de stok, die boven praalt,

Schoon reeds de vaan werd neêrgehaald,
En de opgelaten valbrug, toonen
Dat menschen 't hoog kasteel bewonen.

Dan, blijft de voormuur doodsch en dicht,
Aan d' oostkant wordt het slot verlicht.
Daar dringt een flaauwe schemerschijn
Door 't vensterlood en 't rood gordijn.
Want, aan die zijde van 't gebouw,
Huist Haemsteês eerbiedwaarde vrouw:
Daar zit, wijl nijpend ongeduld
Het zorgvol moederhart vervult,
Agneta, de edelste uit den huize
Van d' eed'len Van der Sluyze.

Het kenmerk van verheven staat
Draagt Haemsteês vrouw op 't schoon gelaat.
Haar spraak munt uit in lieflijkheid,
Haar leest in zwier en majesteit.
In 't helder oog straalt reine deugd:
En schoon de bloem der frissche jeugd,
Die bloem, zoo rijk in glans voorheen,

Van 't minzaam aangezicht verdween,
En schoon der lokken ravenzwart
Met graauwer tint doormengeld werd,
En schoon der lippen roozenrood
Allenks tot bleeker verw verschoot,
En schoon de tijd, die niets ontziet,
En meer dan hij nog, 't bang verdriet
Zijn diepe sporen achterliet,
Hun, die op de overblijfsels staren,
Zal 't geen bevreemding kunnen baren,
Dat zij, voordezen, Heusdens roem,
Der maagdenreien eêlste bloem,
'''t Cieraad van hof en feest,
De meestgevierde aan Hollands strand,
En aan de dichters van het land
Tot zangstof is geweest:
Dat Hollands fiere ridderschaar
Slechts oog en ooren had voor haar,
En dat een woord slechts uit haar mond
De jong'lingschap verrukte in 't rond,
En dat zij door een enk'len lagch
De stugste ziel vertederd zag,

En dat een lonkje van haar oog
Het ruwst gestemd gemoed bewoog.

Doch, over Haemsteês eed'le vrouw,
Zit, aan de zij der breede schouw
Een jonkvrouw neêr bij 't knappend vuur,
In al den luister, dien natuur
En jeugd en schoonheid geven mogen.
De reinste ziel speelt in 't azuur
Der held're en liefdescheppende oogen,
Gelijk de zon haar zuiv'ren gloed
Op 't bol der maanschijf glinst'ren doet.
Bevallig zijn en leest en trekken:
De vriend'lijke aart moet min verwekken:
De spraak is rein en hemelzoet.
Wat zoude ik hier al 't verd're noemen?
De bloedkoralen lippen roemen,
De hairvlecht, rijk in gouden glans?
't Geen Haemsteês eed'le vrouw, voordezen,
In blijder dagen plach te wezen,
Was Hadewy van Borss'len thands.

Niet werk'loos zitten beide neêr.
Het spinnewiel van d' ouden tijd
Mag tuigen van heur noeste vlijt.
De draden snorren heen en weêr
En gonzen met den wind om strijd,
Die zuizend door den schoorsteen glijdt:
En zwijgend werken beide voort,
Wijl niets heur stillen arbeid stoort.
Het schijnt, of Haemsteês eed'le vrouw,
Sints lang door onherstelb'ren rouw
Gefolterd in 't gevoelig hart,
Zich heden door een nieuwe smart
Gedrukt voelt: aan haar bleeke lippen
Komt menigwerf een zucht ontglippen,
En dikwijls welt de zilte drop
Der droefheid in haar oogen op.
Helaas! haar teêrgeliefde zoon,
Haar Witte, hij, des adels kroon,
Heeft, ver van haar, voor 's Graven recht
Zijn lijf gewaagd in 't heet gevecht.
Sints lang werd niets van hem vernomen:
Geen boô, geen tijding zag men komen.

Was 't wonder, dat het ongeduld
Der angst haar boezem had vervuld?
Dat aan de fel geschokte ziel
De onzekerheid zoo pijnlijk viel?

Verlangde, hunkerend als zij,
De minnelijke Hadewy
Naar tijding uit Graaf Willems heir?
En telde zij ook, keer op keer,
De lange dagen, die verliepen,
Sints 't hoog bevel van Oostervant
En plichtgevoel, naar Duiveland,
Den eed'len Wit ter heirvaart riepen?
Erkent'nis, vriendschap, lang gevoed
In 't rein en schuldeloos gemoed
Verbeidden angstig 't heilrijk uur
Van Wittes komst in Haemsteês muur;
Terwijl een ander, vreemd gevoel,
Waarvan zij de oorzaak noch het doel
Ook aan zich zelf wist op te geven,
Haar voor zijn wederkomst deed beven.
Haar vader, eens de trotsche Heer

Van Borsselen en van Ter Veer,
Tot gunst'ling van graaf Jan verheven,
Had, eer de volkshaat hem deed sneven,
Held Witte tot een voogd gegeven
Aan beî zijn kind'ren, en de hand
Van Hadewy aan hem verpand.
Sints felle krijg, op nieuw aan 't woeden,
Ook Walch'rens oevers had beroerd,
Had Witte, om de eed'le wees te hoeden,
Uit Veeres wal haar weggevoerd,
En aan zijn teêrbeminde moeder
En Haemsteês wallen toevertrouwd.
Zij had den Baanrots steeds beschouwd
Als voogd en raadsman, vriend en broeder.
Zij zag met eerbied, Haemsteê aan
Gelijk een bovenmenschlijk wezen,
Door hooge deugd en brave daên
Ver boven 't sterflijk peil gerezen.
Vaak dacht ze in stille mijm'ring na:
Hoe onbeschrijf'lijk grootsch en heerlijk,
Benijdenswaardig en begeerlijk
Zal 't noodlot zijn van Haemsteês gaê!

Gewis, gezegend bovenal,
De vrouw, wie hij zijn min wil schenken,
Die zulk een hand verwerven zal.
Maar o! begon zij te overdenken,
Dat zij weldra, naar allen schijn,
Die hoogst benijdb're gaê moest zijn,
Naar 's vaders wil en lotbestemming,
Dan sidderde haar gandsche ziel,
Wijl onverklaarb're geestbeklemming
Haar, ook haars ondanks, overviel.
Zoo ziet de knaap met vonk'lende oogen
Naar 't moedig strijdros, en benijdt
Zijn ouder broeder, die 't berijdt
En vlug het perk is rondgevlogen.
Doch zie! daar houdt de ruiter stil
En komt het jonkske al lagchend vragen
Of deze 't paard bestijgen wil.
Nu durft het kind de proef niet wagen,
Deinst af, met de oogen neêrgeslagen,
En zoekt, van schaamte rood,
Zijn troost aan moeders schoot.

Daar klinkt op eens van ver de horen
En komt, bëantwoord van den toren,
De stilte van het burchtslot stooren.
Met jeugdig vuur, met hartgeklop,
Springt de eed'le Vrouw van Haemsteê op.
»Mijn zoon!... doch neen! eene ijd'le vreugde
Was 't, die mijn zwak gemoed verheugde.
Zoo klinkt de tromp van Witte niet;
Doch licht zal mij een boô doen hooren,
Wanneer het tijdstip wordt geboren
Dat hem te Haemsteê keeren ziet. —
't Voegt mij, deze onrust van mijn zinnen,
Die niets dan leed baart, te overwinnen."

Daar treedt de grijze Wolfert binnen:
»Mevrouw! aan de achtersluippoort wacht
Een vreemdeling in koopmansdracht.
Vergunt gij, dat hij binnentrede
En dat uw dak hem, op zijn bede,
Beschutting geve voor een nacht?" —

»Hoe Wolfert! zoudt gij twijf'len kunnen?

En sints wanneer moet ik 't vergunnen
Dat gij uw ambt en plicht betracht?
Ik sta verbaasd! In welke dagen
Bleef Wittes burchtpoort toegeslagen,
Voor hem die spijs of ligging vroeg?
Wanneer.... doch 'k sprak hiervan genoeg.
Hij wachtte reeds te lang daar buiten:
Ga, haast u hem de poort te ontsluiten." —

Getrouw aan 't opgelegd bevel,
Verlaat haar de oude man, zoo snel
Als stramme beenen vord'ren kunnen.
Terwijl vaart de edele Agnes voort:
»Die dwaas! moest ik hem dat vergunnen?
Een vreemd'ling toeven voor mijn poort!
En toch!....'k moet mij geenszins beklagen:
Mij mag de wantrouw niet mishagen,
Die 's grijzaarts boezem heeft vervuld.
't Verraad, dat in deez' droeve dagen
Heromdoolt, draagt hieraan de schuld.
Die vreemd'ling kon een vijand wezen,
Die Haemsteês wallen komt bespiên;

Om 't even! Agnes wil niet vreezen;
  Maar wél doen zonder om te zien." —

De vreemd'ling is in 't slot getreden,
  En Oene, voor zijn dienst beloond,
Naar 't dorp gekeerd met vlugge schreden;
  Wijl Wolfert zich beleefd verschoont,
Zoo hij zijn gast een poos liet toeven.
  — »Volg," zegt hij, »volg me in de onderzaal.
  U wacht aldaar een avondmaal,
Dat gij na 't reizen zult behoeven."

  De kramer volgt naar 't laag vertrek
Der huisbedienden, die, gezeten
In blijden kring, het avondeten
  Verwachten onder zoet gesprek.
Zijn binnenkomst doet allen rijzen:
Men haast zich, hem zijn plaats te wijzen.
  Men brengt hem 't koop'ren waschvat aan:
  Men wil, tot dienstbetoon gereed,
  Ook van zijn kaper hem ontslaan,
  En van 't zwaarwichtig opperkleed.

Dan hij slaat ze af, met kort bescheid,
Die blijken van dienstvaardigheid:
Ja zelfs, toen hem een huisgenoot
Een beker ter verfrissching bood
En welkom noemde aan 't avondmaal,
Gaf hij dien weder met deez' taal:

— »Een boete werd mij opgelegd,
Die mij deez' lafenis ontzegd;
Brood is mijn spijs nu sedert lang,
En water is alleen mijn drank." —

Aan zijn begeerte wordt voldaan.
Men brengt hem brood en water aan.
Hij zet zich in een hoek *alleen*,
En stelt, na 't uiten van gebeên,
Zich met de helft van 't maal te vreên.

Zijn vreemd gedrag en kort bescheid
Verwekken ras nieuwsgierigheid.
Men vraagt hem, hoe hij op dit strand,
En sints wanneer is aangeland:

Wat vreemde kusten hij bezocht:
Of wind en weder op den tocht
Hem dienden: of op d' Oceaan
Geen schuimer hem heeft aangedaan:
Waarin en waar hij handel drijft:
En of hij lang op Schouwen blijft.

't Scheen, dat den vreemd'ling al dit vragen,
Hoe schuld'loos, weinig kon behagen.
'S Hofmeesters oog bemerkte alras,
Hoe kwalijk hij te vrede was.
— »Komt!" sprak hij: »vrienden, aan den disch!
Gij weet, hoe 't onwelvoeglijk is,
Met onbedachte, onnutte vragen,
Den matten reiziger te plagen.
Hij zij voortaan niet meer gestoord!
Ziet toe!" dus ging hij zachtkens voort:
»Schoon zich die vreemde een kramer noemde,
'T Gaat vast, ik geef u des mijn woord,
Dat hij zijn waren rang verbloemde
En tot vrij hooger stand behoort.
Schoon die kaproen zijn wezenstrekken

Nog voor mijn oogen bleef bedekken,
Die trotsche leest, die fiere borst,
Die gang, als van een heer of vorst,
Zijn stem alleen, zoo forsch en krachtig,
't Spelt alles mij den edelman.
Gij lagcht? — Zijt slechts mijn taal indachtig!
Zoo hier een mensch van spreken kan,
Ik spreek met eenig recht hiervan.
'k Heb niet vergeefs zoo lange dagen
Mijn staf den eed'len voorgedragen,
En vorsten zelfs op menig feest
Tot leidsman en heraut geweest.
Neen: Wolfert zal men niet misleiden.
Ontbloot den graaf van praal en pracht,
En geef den dorper 's graven dracht,
Ik zal hen weten te onderscheiden." —

— »'t Kan zijn," sprak vrolijke Mary,
»Dat onze gast een baanrots zij,
En dat het aan mijne oogen haper,
Indien ik door die donk're kaper
Geen spoor ontdek van 't aad'lijk bloed,

Hetwelk daaronder stroomen moet.
Doch, is hij uit een stam geboren
Die boven ons hem plaatsen zou,
Dan kan hij hier geenszins behooren:
Gelei hem boven, bij Mevrouw!
Wat toch behoeft hij van zijn mind'ren
De schuldelooze vreugd te hind'ren?
Bij mij verwekt zijn scheele blik,
Dien ik, ondanks mij zelf, mistrouwe,
'k Beken het garen, angst en schrik.
Voorwaar! bij onze lieve Vrouwe!
Nu zie ik, 'k heb mij niet vergist,
Dat hij een van zijn oogen mist." —

— »Breek af," sprak Wolfert, ontevreden:
»Breek af een zoo onnutte reden.
Licht wordt, zoo hij u snappen hoort,
Die vreemdeling op mij verstoord.
Komt! wilt u aan den maaltijd voegen." —

— »Gewis!" zegt Herman: »ons genoegen
Zij door geen vreemdeling vergald.

Zoo 't norsche zwijgen hem gevalt,
Mij smaakt het lagchen, kouten, zingen,
Als wij den blijden disch omringen.
Kom Baerte! vaardig! zij uw schuld
In weêrwil van dien gast vervuld.
Eer hij hier binnen is gekomen,
Hadt ge ons een geestig lied beloofd.
Gij zult zijn bijzijn toch niet schroomen?" —

—»'k Weet niet," sprak Baerte en schudde 't hoofd:
»Ik zal mijn aanzicht van hem keeren,
Dan kan mij 't gluipend oog niet deeren." —
Hier zweeg zij, doch ontsloot terstond,
Tot zoet gezang, haar roozemond.

HOLLANDS VLAG.

LIED VAN BAERTE.

O! dat mijn oog nog eens de vlag,
De vlag van Holland waaien zag
Van schip en kogge en schuit.
Dan zou de welvaart keeren,

Geen vijands haat ons deeren,
Geen Vlaming ons braveeren
Met blij triomfgeluid.

O! dat mijn oog nog eens de vaan,
De vaan van Holland hoog zag staan
Op sterkte en torentrans!
Dan zou geen Vlaming 't wagen,
Met legers op te dagen
En 't arme volk te plagen:
Dan keerde de oorlogskans.

O! dat ik u nog eens, banier,
Banier van Holland, grootsch en fier,
Aan 't spits des legers zag!
Als toen, van Frieslands stranden,
Men Floris zoon zag landen,
Van eed'le wraak aan 't branden,
En hunk'rend naar den slag.

Banier en vaan en vlag! gij zijt,
Gij zijt uw glans, uw luister kwijt!

De Liebaart slaapt in 't stof.
Maar dat de dag genake,
De felle dag der wrake!
Dat eens de Leeuw ontwake!
Hij rijst! Hij brult! God lof!

Nog rolde van haar lieven mond,
De zoete melodij in 't rond,
Als nog een zangstem werd gehoord,
Ten boezem uitgestoten
Met zware en doffe nooten,
Die zich vermengden in 't akkoord.
Met onbedwingb're ontroering
Zag elk den vreemden kramer aan,
Die, vol van geestvervoering,
Bij Baertes lied was opgestaan,
En 't referein van haar gezangen,
Al murmelend had opgevangen.

»Ja! Amen!" riep hij: »op uw lied.
Ja, Hollands Leeuw zal eens herrijzen

En 't pad ter heldenglorie wijzen.
Uw hoop, uw uitzicht wankel niet.
Lief meisje! u moet mijn hart bedanken
Voor de echte, vaderlandsche klanken,
Die mij uw goedheid hooren liet.
Gun me, u dit halscieraad te schenken,
En blijf in uw gebeên gedenken
Aan hem, bij wien ge, in 't grievendst leed,
Een vonk van hoop ontgloren deed." —

Hij zweeg: en Baerte ontfing met bloozen
Het cierlijk kruis van uitlandsch hout,
Dat geurig riekte als lenterozen,
Doorwerkt en ingelegd met goud.
En na beleefde buiging
En gulle dankbetuiging,
Sprak zij tot Herman stil en zacht:
— »'k Geloof dat Wolfert recht mocht gissen:
Hoe zwart van uitzicht, 't kan niet missen,
Die vreemd'ling is van goed geslacht." —

Dus snapte zij: intusschen wendde

Zich, met deez' reden, de onbekende
  Tot grijzen Wolfert: »hoe kan 't zijn
  Dat, in haar lied, dit maagdelijn
Met zulk een geestdrift bleef gewagen
  Van Hollands wijdvermaarden Leeuw?
Is dan, verschoon 't vrijmoedig vragen,
  Is dan uw Burchtheer niet een Zeeuw?" —

— »Hij is uit Hollandsch bloed geboren,"
  Sprak Wolfert: en geen' eed'le stam,
  Die ooit nabij den zijnen kwam." —

Hier scheen, in diep gepeins verloren,
De vreemdeling niets meer te hooren,
  En sprak in 't eind, als uit een droom
Ontwakend: »grijzaart! wil me ontdekken:
  Kan ik op morgen, zonder schroom
Voor overromp'ling verder trekken.
  'k Hoor, dat een ongewapend man
  Naar Zierikzee niet reizen kan.
Zoude ik gelei verwerven kunnen?" —

— »Indien 't mijn Burchtvrouw wil vergunnen,"
Sprak Wolfert: »geef ik, morgen vroeg,
U ten geleide, volks genoeg.
't Is waar, men legt den koopman lagen.
'k Zal daad'lijk haar bevel gaan vragen."

Hij zegt: hij wendt de schreên
Naar de eed'le Burchtvrouw heen.
Des vreemd'lings wensch komt haar ter ooren.
— »Ga!" zegt zij: »lei dien kramer in.
Hij schijnt, dus meent ge, welgeboren:
'k Wil zelve zijn verlangen hooren
En weten wat hij heeft in 't zin:
O ja!" vervolgt zij, na 't vertrekken
Des dienaars: »pogen wij te ontdekken
Wat stil ontwerp die vreemd'ling brouwt
En of zijn dienst kan zijn betrouwd.
Hij kan wellicht een bode strekken." —

Nog sprak zij, toen voor beider oog
De dubb'le zaaldeur openvloog,
Wijl, als men nimmer zag geschieden,

Dan bij de komst van edellieden,
  Wijl Wolfert, met zijn staf omhoog,
Den vreemden kramer deftig voorging,
Die langzaam onder 't deurwelf doorging,
  En nu, met afgepaste schreên,
  De hooge zaal kwam ingetreên.
't Was hier, zoo men mij wel berichtte,
Dat hij voor 't eerst den kaper lichtte;
  't Misvormd gelaat werd hier ontdekt,
Dat bruin geroost en somber wezen,
  't Welk zooveel schrik reeds had verwekt.
Een sabelhouw, te slecht genezen,
  Omzoomde als met een purp'ren rand,
  De geele wang ter linkerkant.
Een diepe wond, sints lang bekomen,
  Verborgen met een zwarten band,
Had hem het regter oog ontnomen,
  Wijl 't ander in den winkel zonk
  En met verglaasde glansen blonk.
De grijze baard en ijle hairen
Vermelden langgerekte jaren,
Gedrukt van zorgen en bezwaren

Door Wolfert werd nu, allernaast
De Burchtvrouw, en op haar verlangen,
Een armstoel, rijk met trijp omhangen,
Voor d' onbekenden gast geplaatst.
— »Verschoon," sprak deze, »wat ik waagde,
Zoo ik alhier een slaapsteê vraagde.
Mijn gids had uw goedgunstigheid,
En weldoend hart mij hoog geprezen,
Ja zelfs, mij met de hoop gevleid,
Dat gij mijn schuts zoudt willen wezen,
En veilig, door 't bestookte land,
Geleiden doen naar d' oosterkant." —

— »Uw handelwijs vergt geen verschooning,"
Sprak de edele Agnes: »'t is genoeg:
Het faalt in Haemsteês woning
Aan dienst- en hulpbetoning,
Den vreemd'ling nimmer, die haar vroeg.

Hier kwam een somber floers de trekken
Des vreemden koopmans overdekken.

Hij sprak, als kostte 't spreken pijn:
— »In Haemsteês woning! kan het zijn
Dat ik in u de schoone vrouwe,
Van d' edelen Renesse aanschouwe!" —

Maar 't antwoord was: »dit achtbaar slot
Mocht vroeger aan Renes behooren.
Dan toen hij 't schendig muit'renrot
Geleidde, en hier de rust kwam stooren,
Heeft Hollands laatste Graaf mijn' zoon
Zijn ongeschonden trouw tot loon,
's Verraders goed'ren weggeschonken." —

— »Ha!" riep de vreemd'ling met een zucht,
»Blijft nog de hoogmoed, die geen tucht
Erkennen wil, Renesse ontvonken?
Keert heilrijke eendracht nimmermeer
In 't diep beklaagbaar graafschap weêr?" —

Verwonderd bleven beide vrouwen
Den vreemd'ling bij deez' taal aanschouwen;
Doch Haemsteês eed'le moeder 't meest.

Hoe meer zij de oogen op hem wendde,
Hoe meer zij dacht, dat zij hem kende.
  Voordezen was, op menig feest,
  Die trotsche gang, die hooge leest,
  Dat forsch gelaat te zien geweest;
    Dat oog, thands wild en duister,
    Blonk toen van blijden luister;
  Doch waar? wanneer? vergeefs getracht
Dit voor den geest terug te brengen:
Bescheidenheid wou niet gehengen
  Dat zij naar naam vroeg of geslacht.
Lang bleef zij peinzend op hem staren,
  Tot dat ze in 't eind het zwijgen brak
  En in deez' woorden tot hem sprak:

— »Naar 't schijnt, hebt gij in lange jaren
  Deez' droeve landstreek niet bezocht,
Daar ge anders van de staatskrakeelen,
Die woeste vorstenmoord kwam teelen,
  Geenszins onkundig wezen mocht,
Gij, naar ik aan uw spraak kan hooren,
Op Hollands vetten grond geboren!" —

— »'t Is," sprak de vreemd'ling, »wel geraên.
Het was in Hollands zoete streken
Dat ik het daglicht aan zag breken:
'k Heb reeds bij koning Willems vaan
Op 't heilloos Drechterijs gestreden:
Toen Schotlands Koning, zonder zoon,
Ter kwader uur was overleden,
En dertien vorsten om de kroon
Van Alexander samen dongen
En zich om Edwards zetel drongen,
Verzelde ik Floris afgezant,
Die 's Graven rechten zou verweeren
Bij 't machtig rijk van Engeland.
Sints heb ik, en beken 't met schand,
De wet gevolgd van vreemde heeren,
En zwierf ik rond van strand tot strand.
De maar der droevige oorelogen,
Berokkend aan mijn vaderland,
Van woesten Gwys vermetel pogen,
Was ook naar Frankrijks kust gevlogen.
'k Besloot, zooras ik die verstond,

Mijn verd're levensdagen
Als offer op te dragen
Aan Holland, mijn geboortegrond.
Geen Frankrijk mocht mij verder binden:
Ik zeilde uit Dieppes haven af,
En herwaart, waar ik maag noch vrinden,
Maar 't geen ik zocht, wellicht zal vinden:
Een krijgsmans bed, een Hollandsch graf.
Dan, eer ik voor mijn landgenooten
Het oorlogslemmer zal ontblooten,
Dient nog een dure, een heil'ge plicht,
Die loodzwaar op mijn boezem ligt
Sints jaren lang, door mij verricht." —

Nog sprak hij, toen de blijde horen
Op eens weêrgalmde van den toren,
Vervangen door trompetgeschal
Aan de overzijde van den wal.
Men hoorde paardenhoeven klett'ren,
De ketens van den valbrug knett'ren:
Gebriesch, geroep, verward gedruisch,
Klonk voor en om en binnen 't huis.

Ontsteld is Agnes opgevlogen:
— »Neen! neen! thands ben ik niet bedrogen:
'k Herken te wel dien klank, dien toon:
Hij keert, hij keert, mijn dierb're zoon!" —

Gewis, hij keert! in zoete ontroering
Treedt hij de hooge burchtzaal in.
De moeder drukt, vol geestvervoering,
Dat voorwerp van haar teed're min
Aan 't hart, dat, buiten hem, op aarde
Sints jaren lang niets hield in waarde.
Zij veegt het zweet hem van 't gelaat:
Zij kust hem, spraak'loos, duizendwerven,
En klemt hem vast bij 't krijgsgewaad,
Als vreesde zij, hem weêr te derven,
En roept in 't eind, met blijden mond:
— »God lof! gij keert! en ongewond!" —

Kan de aarde een schouwspel meer verheven,
Meer treffend, meer bevallig geven,
Dan dat der moeder, die, verrukt,
Haar dierbaar kroost in de armen drukt?

Dit, kunstenaars van vroeger tijden!
Was u bekend, die, onvermoeid,
't Penceel der waarheid toe bleeft wijden:
Wier geest, door edel vuur ontgloeid,
Itaaljes oogen hield geboeid!
Eenvoudig was, op uw taaf'reelen,
De stof, die oog en hart moest streelen:
Gij schilderdet met vromen zin,
't Heil, dat Mariaas hart verengelt,
Als zij haar godlijk kind omstrengelt:
Het ideaal der moedermin.

Zoo groot was 't heil, dat Agnes smaakte,
De vreugde, die haar ziel doorblaakte;
Dat, toen ze in Wittes armen lag,
Zij buiten hem geen sterv'ling zag,
Noch zelfs den jong'ling had vernomen,
Die met haar zoon was ingekomen. —

— »Gun," sprak de held: »dat ik deez' vriend
U thands voor oogen stel;
Zijn stam is edel: hij verdient

Mijn moeders zorgen wél." —

En Agnes, minzaam toegetreên,
Sprak tot den Paadje in deze reên:
— »Ik bid u, wil het mij vergeven,
Zoo ik, door moedervreugd gedreven,
Als gastvrouw jegens u mijn schuld,
Tot nog, onwillig heb vergeten.
Thands zij die heil'ge plicht vervuld:
Gun, dat ik u moog' welkom heeten." —

— »Mevrouw!" was 't antwoord, »'t voegt aan mij,
Vergiffenis van u te vragen,
Dat ik, in deez' rampzaal'ge dagen,
Nu rustelooze razernij
Mij wreed vervolgt in alle hoeken,
Een schuilplaats aan uw haard kom zoeken,
En, door mijn bijzijn, licht den nood
Van wie mij bijstand schonk, vergroot."

— »Hoe meer de bloeddorst, fel aan 't blaken,"
Sprak Agnes, »naar uw val blijft haken,

Hoe meer ik 't mij tot plicht zal maken,
Voor uw behoud te blijven waken.
  Dan, Witte! o zeg mij! is het waar?
  Dreigt ons een dadelijk gevaar?
En is de nood zoo hoog gestegen?" —

  — »Wat baat mij, of ik u ontken,"
  Sprak deez': »dat ik een vlucht'ling ben.
De wank'le krijgskans was ons tegen.
  Renesse had zijn legermacht,
Vereend met Vlaand'rens keursoldaten,
  Op Duiveland in 't veld gebracht.
Geen moed, geen krijgsbeleid kon baten:
  Wij werden, op geen kwaad verdacht,
Bij 't landen, door de duizendtallen
  Eens vijands, die ons had verwacht,
Van alle kanten overvallen.
  Op te ongelijk een oorlogsveld,
  Viel, ongewroken, held bij held.
Ik zag mijn trouwste vrienden sneven,
En ach! ik kon geen bijstand geven.
  Wij vloden van 't onveilig strand.

(Wanneer het moedigst weêrstand bieden
Onmoog'lijk wordt, dan strekt het vlieden
Den waren krijgsman niet tot schand.)
En 't geen ons onheil kwam vergrooten,
De veil'ge toegang naar de reê
Van 't ons nog gunstig Zierikzee
Was door den vijand afgesloten.
'k Voer dus naar Schouwens westerkant
En kwam nog onbemerkt aan land.
'k Had niet gedacht u dus te groeten,
Mijn moeder! vrucht'loos vleide ik mij,
Mijn teêrbeminde Hadewy
Als overwinnaar weêr te ontmoeten.
Een balling is hij, anders niet,
Die haar voortaan zijn hulde biedt.
De trotsche Gwy zal, naar mijn oordeel,
Nog trotscher na 't behaalde voordeel,
Weldra zich toonen aan dit strand:
En 'k durf, niet zonder reden, vreezen,
Dat voor deez' burcht, te slecht bemand,
Renesse, die van wraakzucht brandt,
Ras met zijne oorlogsmacht zal wezen.

't Is tijd, dat men dit slot verlaat',
Tot geen verdediging in staat." —

— »En waar dan zult gij, in deez' dagen,"
Sprak de eed'le vrouw, »een schuilplaats vragen,
Nu 't krijgsgeluk uw zij verraadt?" —

— »Nog ligt heel Voorne voor ons open,"
Sprak Witte: »Gerards ridderaart
Doet mij op zijn bescherming hopen.
't Is waar, hij heeft zich niet verklaard,
En ziet met onverschillige oogen
En Vlaanderens en Brabants pogen,
Wijl hij, op aanzien en vermogen
Blijft steunen, en zijn besten tijd
In zorgelooze rust verslijt.
Dàn 'k weet, zijn hart is edelaartig,
En wel zijn heldenafkomst waardig;
Dus vlei ik mij, dat, in het end
Met zijn belang en plicht bekend,
Hij, uit zijn sluim'ring opgerezen,
Het zwaard zal grijpen van den wand,

En volgen 't spoor, door ons gewezen
  Tot redding van het vaderland.
'k Wil dan tot hem mijn moeder leiden.
God moge aldaar u rust bereiden
  Tot beter tijd. — Maar wat besluit
  Neemt thands mijn welbeminde bruid?
Ik durf u naauwlijks voor te stellen
  Dat ge, op deez' ongewissen tocht
Een vlucht'ling zoudt op reis verzellen;
  'k Wil u, zoo gij 't begeeren mocht,
Der zorg betrouwen van uw broeder,
Die u verstrekken kan tot hoeder,
  Daar hij in Veere rustig leeft,
  En zich met Gwy verdragen heeft." —

De Jonkvrouw sloeg de vriend'lijke oogen
  Op Haemsteês eed'le vrouw en sprak:
  — »Ik vond hier, onder 't gastvrij dak,
Bescherming, vriendschap, mededogen.
  Vrouw Agnes was mijn toeverlaat,
  De troost van mijn verweesden staat.
En zoude ik thands haar zij begeven?

Neen vroome Ruths gezegde zij
De leus, de spreuk van Hadewy:
Het land, waar gij verkiest te leven,
Geliefde moeder, zal het mijn,
Uw volk, uw God de mijne zijn." —

De Baanrots sprak: — »waar vinde ik klanken,
Om u, geliefde Bruid! te danken?
Uw taal is laaf'nis voor dit hart,
En balsem voor geleden smart.
Een zoet gevoel komt mij vervoeren,
Een blijde hoop mijn ziel ontroeren:
Gij wilt mijn moeder, die gij mint,
Verzellen als een zorgvol kind.
O! 'k zie den dag van heil geboren,
Dien ik met brandend ongeduld
Verwacht, dat gij, mijn uitverkoren!
Met recht dien naam haar geven zult!
Doch! teed're moeder! wil me ontdekken....
Wie was hij, dien ik hier vernam?
Ik zag, zoodra ik binnen kwam
Een vreemd'ling uit deez' zaal vertrekken.

Wie was hij? Moet ik slecht vermoên
Omtrent zijn komst en oogmerk voên?
Zeg Wolfert! waar hij is gebleven?" —

— »Ik heb," sprak de oude man, »zoo even,
Naar 't slaapvertrek, voor hem bereid,
Den matten kramer heengeleid.
Thands ligt hij, neêrgeknield in 't midden
Der cel, de moeder Gods te aanbidden.
Van hem, die bij godvruchten aart,
Zoo fier een blik, zoo grootsch een wezen,
Zoo teêr een zucht voor Holland paart,
Is, 'k hoû dit vast, geen kwaad te vreezen". —

AANTEEKENINGEN

OP DEN

EERSTEN ZANG.

Bladz. 15, reg. 8:

West-Schouwens kust.

Het dorp van Westen Schouwen was eertijds eene vermaarde Havenplaats, waar niet alleen de grootste visscherij was van Zeeland, maar ook menigvuldige vaart en koophandel over zee, zoo naar het Westen als naar het Oosten, met groote schepen en hulken, die aldaar plachten gebouwd en uitgerust te worden, waardoor die plaats in vreemde landen zeer bekend was. JACOBUS EYNDIUS noemt dezelve in zijne kronijk *ditionis Haemstedicae pagus*, dat is: »een dorp onder 't gebied van Haemstede," van 't welk het een groot half uur gaans was afgelegen.

Dit vermaard open vlek is met verscheidene voorrechten en vrijheden door zijne eigene Heeren, ja zelfs door uitheemsche Vorsten begiftigd geweest. Zoo heeft b. v., JAN, Hertog van Lotharingen, aan deszelfs ingezetenen, in den jare 1296 reeds vergund, door al zijne landen tolvrij te varen en hunnen

koophandel onverhinderd te drijven; zoo KAREL, Hertog van Bourgondiën, hun in den jare 1473 een octrooi verleend tot vermeerdering zoo van hunne weekmarkten, als ook van allen koophandel, en hun toegelaten een zegel te doen maken, om daar mede te bevestigen, hetgeen tot voorschreven handel konde vereischt worden. In 't zelfde jaar heeft hun EDUARD de IV^de^, Koning van Engeland, vrije vaart en handel in alle gewesten en havens van zijn koningrijk toegestaan. En laatstelijk is door MAXIMILIAAN VAN CRUNINGE, Heer van Haemstede en Westen Schouwen, op den 21sten Februarij 1613, van de Heeren der Rekeninge van Holland, een' brief van tolvrijheid, voor beide deze Heerlijkheden verkregen. Indien het waar is, gelijk gezegd wordt, dat te Westen Schouwen tijdens deszelfs bloei achtentwintig Rijnsche-wijnherbergen te gelijk aanwezig waren, dan kan men hieruit den toevloed van handeldrijvende menschen opmaken. Het verhaal dat REYGERSBERCH in het dertiende hoofdstuk zijner kronijk van Westen Schouwen opgeeft, doet genoeg verstaan, dat het eene treffelijke plaats moet geweest zijn.

»In het Westen Schouwen," zegt hij, »staet nog te »deser tijt also schone lustige kercke, als men op »eenighe dorpē in Zeeland veel vindt, ēn heeft een »dreue vā bomen aen beyde siden vāder straten ter »kerckē toe gehadt, met veel schoone huysen,

»daer die fraeyste kelders in waren, al haddet een »stadt geweest, 't welc nu al te samen so vergaen »is datter nauwe thien huysen nu ter tijt en staen."
De reden van dit verval bestaat hierin, dat in het einde van de vijftiende eeuw de haven aldaar is verlopen en toegezand, waardoor het dorp langzamerhand van inwoners verlaten, en huizen en kerk tot een puinhoop geworden en eindelijk geheel afgebroken zijn. Westen Schouwen, schoon eene heerlijkheid op zich zelve, heeft meestal behoord aan dezelfde Heeren als Haemstede.

Bladz. 16, reg. 10:

De kan met Rijnschen wijn

REYGERSBERGH, *van die oude zeden der Zeelanders:* »Ēn si droncken meest op 't platte lāt, als vele ge»leerde van Zeelāt bescrivē, niet dan borne oft welle, »dat is schoon water dat men uit puttē of graftē »haelde. Men plach in Zeelant in oudē tijdē lut»tel biers te drinckēn, eermen met coggeschepē ut »Hollāt en Zeelāt quā. Ēn die rijcxste van den »lāde die in de lātstede woondē laafdē harē dorst »ēn harē dranc was vochticheit vā gaerste in ha»vere gesodē met schoon versch water. Mer die »rijcke die naast de zee woondē plegē winē te cope »ēn te drinckē."

Bladz. 23, reg. 17:

Hoe statig in dat statig uur,

Oud Haemsteê! blonk uw grijze muur.
Al stond uw trosch gebouwde wal
Aan krijgsstorm bloot en overval.
enz.

Het was niet het slot te Haemstede, hetwelk, gelijk wij later zullen toonen, aan eenen jongeren tak van het huis van Renesse behoorde, maar dat van Moermont, hetwelk door den beroemden Jan van Renessè tegen 's Graven leger verdedigd en door hetzelve gedeeltelijk omgeworpen werd.

Bladz. 25, reg. 12:

Agneta, de edelste uit den huize,
Van d'eed'len van der Sluyse.

Bij de verschillende gevoelens, welke door geleerden van hoog gezag omtrent het wettige of onwettige der geboorte van Witte van Haemstede en den naam van deszelfs moeder gekoesterd worden, bij de onderscheidene schoonschijnende bewijsgronden, tot staving van wijd uiteenloopende meeningen bijgebracht, geloof ik, dat het den dichter vrijstaat, tusschen die gevoelens datgene te kiezen, hetwelk meest overeenkomt met het doel dat hij zich heeft voorgesteld en met het plan van zijn dichtstuk. Ik acht deze betuiging noodzakelijk, daar men anders licht tot de gedachte zoude komen, of, dat ik deze of gene der bestaande meeningen tot de mijne gemaakt hadde, of dat ik met een nieuw gevoelen

voor den dag kwame. Geen van beide is echter het geval. Ware er door eene der twistvoerende partijen eene meening geöpperd, welke mij ware voorgekomen op voldingende bewijzen te berusten, dan had ik dezelve volgaarne omhelsd; doch daar mij niet eene der opgegeven stellingen geheel voldeed, heb ik gemeend, — als *dichter*, — mij noch aan de eene noch aan de anderen te moeten stooren, maar mijn eigen weg te volgen, en — als *liefhebber der oude geschiedenissen*, — te moeten blijven twijfelen. De voornaamste der aangevoerde meeningen wil ik echter hier ter plaatse opgeven, ten einde de lezer zoude kunnen opmerken, wat door mij uit dezelve geheel in mijn verhaal overgenomen, wat daarentegen door mij is bijgevoegd of veranderd.

Volgens de eene stelling dan, in den *konst- en letterbode* voor het jaar 1825, n° 48 en 49 ontwikkeld, was Witte van Holland de *bastertzoon* van Graaf Floris de V^de^. Zulks is door al de zoo in- als uitlandsche geschiedschrijvers, van Melis Stoke af tot nu toe, erkend geworden en nimmer in het openbaar tegengesproken.

Hij kan wel niet anders dan staande het huwelijk van zijnen vader geboren zijn, daar Graaf Floris in 1269 of 1270 alreeds met Beatris *van* Dampierre in den echt verbonden was, toen hij naauwlijks vijftien of zestien jaren oud konde zijn, en dus onmogelijk vóór dien tijd een zoon konde verwekt

hebben. Na den dood van 's Graven gemalin, die voorviel op den 1sten April 1296, kan hij ook niet wel ter waereld gekomen zijn, want dan had hij een jaar later niet op het Huis te Putten in bezetting kunnen liggen.

De naam zijner moeder is onbekend. Wellicht is zij eene dochter uit het huis van Renesse geweest, en is daardoor op Jonkheer Witte de Heerlijkheid van Haemstede, welke aan dat geslacht behoorde, vervallen, of hem door den Grave geschonken.

Zijne vrouw was Agnes, uit het geslacht van van der Sluyse, dat een jonger tak was van het geslacht van Heusden en tot wapen voerde een schild van keel, beladen met een rad van zilver. Uithoofde dezer echtverbindtenis zouden de afstammelingen van Jonkheer Witte het zilveren radeken gelegd hebben op den linkerschouder van den Hollandschen Leeuw, dien zij in hun wapenschild voerden.

Deze Agnes was reeds getrouwd in den jare 1310; dewijl alstoen hare zuster Johanna van der Sluyse, non in het klooster Bedbur bij Kleef, ten haren behoeve en van hare overige zusters voor Schepenen van Heusden afstand deed van haar recht op de ouderlijke erfenis, luidende deze brief aldus:

»Wi Arnout camere en Bernart van litte scepenen in »Huesdene orconden onder onse seghele dat Jonc»vrouwe Johanna van der Sluse met hare mamboer »hevet verteghen, ten haren susteren boef en te

»haren rechten erfghenamen, dat es te wetene te
»Joncvrowe Jutten boef van Keple, Ver Lisebetten
»vrowe van Werdenberghe, vrowen Beatrisen van
»der Dussen, vrowe Agnesen vrowen van Ame-
»steden ē de Joncfrowen Arnouden boef van der
»Sluse, up al dat goet dat hare eerst verstorven
»was van Here Arnoude van der Sluse haren
»vader, ē darna van vrowe Agnesen hare moeder,
»daer God die zielen of hebben moete. In Orconde
»desen brieve ghegheven int jaer ons Heren dertien-
»hondert ē tiene upten achtenden dag van Sincsen."

Verder verklaart Graaf WILLEM aan veren AGNESEN, *der vrouwe van Haemstede* te pacht gegeven te hebben, zijne voghdie van *'s Heeren Witten kinderen van Haemstede* en al het goed, dat Heer WITTE behoorde, 26 December 1321. (Zie MIERIS II, 270, *En Holl. Leenkamer*) Dit stuk bewijst, dat haar man toen reeds dood was, en dat zij in de beheering der goederen bleef.

Eene andere hoofdmeening is, dat WITTE in echten bedde door Graaf FLORIS bij diezelfde AGNES VAN DER SLUYSE verwekt was.

Tot bewijs van dit voorgeven wordt in de eerste plaats de overlevering aangehaald, welke algemeen zegt, dat de moeder van Haemsteê eene dochter was uit den huize van Heusden: het *zilveren* radeke nu bewijst dat zij uit eenen zijtak van dat Huis, dien van v. d. Sluyse geboren moet geweest zijn; want

het wapen van Heusden was een *gouden* wiel. De Agnese of Agneta welke in den bovenaangehaalden giftbrief voorkomt, was niet de weduwe, maar de moeder van Witte.

Met deze dan zoude Floris een geheim huwelijk hebben aangegaan en wel vóór den jare 1278, in 't welk eerst, of in 't volgende, zijn echt met Beatrix kan voltrokken geweest zijn; volgens Kluit *Exc. p.* 228 was Margaretha, de oudste dochter van Gwy van Dampierre, in 1256, bij het sluiten van 't verdrag met Floris den voogd, negen jaren oud: Beatrix was jonger en konde dus in 1278 ongeveer twintig jaren bereikt hebben. Dat over het jaar van Floris huwelijk veel getwist is, bewijzen de verschillende stellingen van Kluit, van Beka, van Jo. a Leydis. De eerste stelt het op 1283, de laatsten op 1290.

Dit volgende huwelijk zoude dan tot den Pauselijken ban aanleiding gegeven hebben, waardoor het eerste nietig en onwettig verklaard werd.

De voortzetter van Melis Stoke, welke men verkeerdelijk houdt voor den echten Stoke, die de kronijk begon, zoude uit laffe vleierij voor het huis van Avesnes, dat toen regeerde, Witte eenen *bastert* genoemd hebben.

Geen officiëel stuk geeft hem dien naam, dewelke toch in die tijden geene schande medebracht: integendeel noemen hem de Graven in al hunne stukken: *onse lieve broeder: onse lieve neve.*

Ook heeft hij nimmer het *filet*, waar zich geen bastert van ontslaan konde, noch den baarnsteel op zijn wapenschild gevoerd, maar slechts eene *brisure*, welke in een adelijk huis dien genen onderscheidt, die niet tot de opvolging gerechtigd is. Dit laatste nu was Witte niet, en het is geenszins de vraag of het huwelijk zijner moeder zoodanige gevolgen voor hem zoude kunnen gehad hebben; maar of het uit zich zelve wettig zijn konde, en hieraan is geen twijfel.

Voor de wettigheid van Wittes geboorte, hoewel niet uit Agnes van der Sluyse, zouden voorts nog pleiten 1° het bericht, geplaatst in de *korte Levensbeschrijving der Nederlandsche Vorsten enz*, te Amsterdam, bij D. Swart in den jare 1766 uitgekomen, en door den Hoogleeraar H. W. Tydeman in den Letterbode van 1826 n°. 16 geplaatst, waarin gewag gemaakt wordt van eene Trouwbelofte, en Trouwcedul van Graaf Floris den V, met de dochter van Jan den VII Heere van Heusden, alsmede een extract van het doopbillet (!) van een' zoon genaamd Witto, waarin de ouders echte luiden genoemd worden, welke stukken te vinden waren in den boedel van *Joris Lievense van Haamstede*, wettigen afstammeling *in linea recta* van onzen Witte.

2°. De geslachtslijst der familie van Elshout, voorkomende in de *Genealogie des familles nobles et anciennes des dix sept Provinces des Pays-Bas*, *Tom. III*; in 't jaar 1781 uitgekomen, dus *vóór* dat de

voornaamste voorstander der wettigheid van WITTES geboorte zijn gevoelen had kenbaar gemaakt: dewelke aldus begint:

»Jean de Heusden, Chevalier à la Terre Sainte ou de Jerusalem, où il meurt.

Arnoult, dix septième Seigneur de Heusden, mort en 1273, épouse

Cathérine, fille du Comte de Looz, desquels

Jean, dix huitième Seigneur de Heusden, Chevalier de St. Jaques, mort en 1303 épouse

1°. La fille du Comte de Witgenstein.

2°. Ermgarde, fille du Comte de Wickerode.

Du premier lit:

I. ANNE DE HEUSDEN, ÉPOUSE FLORIS COMTE DE HOLLANDE.

II. Jean, dix neuvième Seigneur de Heusden, mort en 1318, épouse

1°. Marguerite de Cuyck.

2°. Sophie de Cranenbourg.

III. Arnoult mort jeune.

IV. Jean, Seigneur de Drongelen.

Du second lit:

Jean de Heusden le Jeune, Chevalier de Jérusalem en 1350 épouse..... Dame d'Elshout en 1350 etc.

Te bejammeren is het, dat van dit werk, hetwelk zonder naam van schrijver of plaats is uitgekomen, slechts drie deelen het licht hebben gezien; want in het eerste deel wordt de belofte gedaan, dat achter het laatste deel de bewijzen zullen gevoegd worden.

Bladz. 27, reg. 20:

Hadewy van Borss'len

Deze was de dochter van Heer WOLFERT DEN EERSTEN, die, zich de voogdij van graaf JAN DEN EERSTEN aangematigd hebbende, zich bij de ingezetenen van Holland zoo gehaat maakte, dat hem die van Delft op eene wreede wijze, in een' opstand, om 't leven brachten.

Bladz. 47, reg 5:

Dit achtbaar slot
Mocht vroeger aan Renes behooren.

Volgens het hier boven vermeld gevoelen, was AGNES VAN DER SLUYSE, na van Floris gescheiden te zijn, in den echt getreden met Heer JAN VAN HAEMSTEDE, en was, nadat deze zonder mannelijk oir overleden was, deszelfs heerlijkheid door Graaf JAN aan WITTE, AGNETAS voorzoon, geschonken. Deze giftbrief, bij MIERIS, I, 612 te vinden, is in 't jaar 1299 te Dordrecht gegeven.

Deze JAN VAN HAEMSTEDE was de tweede zoon van Heer JAN VAN RENESSE, MOERMONT en HAEMSTEDE. Zie 't *Register van de Archiven van de beneficiën van Hollant.* Zijn neef, de beroemde JAN VAN RENESSE EN MOERMONT heeft na zijn' dood Haemstêe niet kunnen redimeeren, omdat hij te dien tijd (A°. 1299) balling was en in ongenade van graaf Jan. De

oude Goudsche kronijk en verscheiden andere schrijvers zeggen, dat hij door aanhitzing van Heer Wolfert van Borselen verjaagd was; anderen, als Reygersberg en Scriverius, dat hij verbannen was, omdat hij den Graaf, ter dagvaart zijnde, op 't huis te Reymerswael had willen gevangen nemen, zoo dat de Graaf op 't huis te Lodycke had moeten vluchten.

Men ziet, dat ik van de hier boven opgegeven stelling afgeweken ben en van het huwelijk van Agnes met eenen Heer van Renesse, geene melding maak.

Bladz. 49, reg. 6:

Toen Schotlands koning zonder zoon
Ter kwader uur was overleden.

Zie hier over Wagenaar Vad. Hist. III. bl. 55 Walter Scott *Tales of a grand father* en de verdere schrijvers, welke melding maken van het zonderling pleitgeding om Schotlands kroon gevoerd. Ook Vondel gewaagt er van, wanneer hij zijnen *Gysbrecht van Aemstel* in de voorafspraak zeggen laat:

Oock voer ick over zee, om hem de kroon der Schotten
Te zetten op het hooft, hoewel het anders viel.

Bladz. 54, reg. 9:

Renesse had zijn legermacht
Vereend met Vlaand'rens keursoldaten
Op Duiveland in 't veld gebracht.

Reygersberch *in* 't 31 *cap.* » Int iaer ons Heeren mcccııı des woonsdaechs voor palmen, quā bisschop Guye vā Wtrecht graue Jans broeder met die Vriesen en Kermelāders met veel burgers van Wtrecht, en quāme tot Hueringh oft Herkinge in duuelāt, dwelk een dorp was op die tyt vast aan duuelant, so dattet al een eylant was, dat nv gescheyden is, God betert, duer inundacien. Die Hollanders en sbisschops volc toghen in 't lant vā duuelant, meynende also T Zierinczee te comen. Heer Jan vā Renisse dit v̄nemende, is subyteliken met die Vlamingen in duuelant ghecomen, teghens den bisschop in der nacht, so dat hi meest alle die Hollanders, die daer ghecomen waren, verslegen heeft, ende dye bisschop Guye ghevanghen, dyen hy in Vlaenderen ghesonden heeft. De nacht wert so vreseliken donker dat die een dē anderē nyet erkende."

» In desen strydt bleuen doot heer Willē van Hoorn, Domproost tot Wtrecht, heer Willem van Haerlē, heer Dierick van Zuylen, Claes Parsyn ēn Zweer van Verrennoort (*Beverwaert?*) met viii m manne. Deze stryt gesciede svrydaghs voor palmsondach. Tsaterdaechs op dē Palmauent quā graue Guye weder met de Vlaminghen voor Zirinczee, dwelk hi beleydę met groter macht tot des woonsdaechs in de paeschdagē." Vergel. Meyerus *Ann. Flandr.* ib X.

INLEIDING

TOT DEN TWEEDEN ZANG.

Den Heere Mr. J. van 's Gravenweert.

Amsterdam,
Februarij 1831.

Oost west, t'huis best.

Gij, die aan zoeler zuiderboord
Den zilv'ren Tyber murm'len hoort,
En ronddoolt in de aeloude stad,
Die eens de heerschappij bezat,
Of 't Paradijs van weelde en lust
Doorkruist aan Napels groene kust,
Of wel, den lusthof van Meceen
In zoete mijm'ring rondgetreên,
In vroeger tijden u hervindt,
't Is mij bewust, volwaarde vrind!
Schoon 't stormgeweld van 't gure noord
Niet rondgiert in dat lagchend oord,
Schoon u de lente reeds begroet,
En bloemen tieren voor uw voet,

Schoon welig loof en jeugdig kruid
Alom uit rijken bodem spruit;
Al hoort gij daaglijks haar alleen,
Die taal, zoo vol van lieflijkheên,
Die taal, die oor en harten boeit,
Wier toverklank als honig vloeit,
Die u Petrarchaas melodij
En Tassoos teed're poëzij
In d' echten tongval hooren laat,
Al treft u, waar gij toeft of gaat,
Bij elken blik, dien ge om u slaat;
Bij bouwval, heuvel, bosch of steen,
't Herdenken aan een grootsch verleên,
Nochthands, 't is aan mijn hart bewust,
O! gij vergeet, aan zoeler kust,
In meer gezegend luchtgebied,
Uw Holland en uw vrienden niet:
En als door 't eeuwig frisch geboomt
De balsemgeur u tegenstroomt
En koelte schenkt bij zonnebrand,
Dan denkt gij aan uw vaderland,
Waar nog de barre wintervorst

Het naakte veld met ijs omkorst:
Een bange zucht ontglipt uw mond
Voor 't lot van uw geboortegrond:
Gij wenscht dat ras een blij bericht
Uw kommervollen geest verlicht,
En u vermelde of Neêrlands macht
Zich handhaaft met dezelfde kracht;
En of der Belgen naam eerlang
Zal prijken in der volken rang,
En of Europaas Mogendheên
Nog hun verbond met voeten treên.
Dan denkt gij aan uw vriendenrij: —
En, om Itaaljes harmonij
Versmaadt gij dan ook 't needrig lied
Des Nederlandschen zangers niet,
En luistert naar 't eenvoudig dicht,
In stroever taal tot u gericht.
O! wat u 't lieflijk zuiden bied,
Gewis, een schouwspel schenkt het niet,
Zoo hartverheffend, edel, schoon,
Als 't geen ons Holland spreidt ten toon:
Een schouwspel dat ons 't echte bloed

Met trots in de aad'ren zwellen doet.
Gelijk de knaap, die, ongewend
Aan twist, zijn kracht niet heeft gekend,
En stil, geduldig, lang genoeg,
De terging van zijn makker droeg,
Maar tot het uiterst nu gebracht,
Ten leste rijst met mannenkracht,
En op zijn beurt doet rugwaart treên,
Die nooit hem had gevreesd voorheen,
Zoo heeft zich ook, te lang gehoond,
Ons edelaartig volk vertoond.
De Koning riep: en wijd en zijd
Vloog 't, als een enkel man, ten strijd.
't Is één gevoel, dat allen drijft:
Geen enkle, die terugge blijft.
En kind en grijzaart wordt een held,
Waar 't de eer van 't dierbaar Neêrland geldt.
En wie in 't veld als oorlogsman
Zijn broeders niet verzellen kan,
Legt op 't altaar van 't vaderland,
Zijn giften neêr met milde hand,
Of grijpt de welgesnaarde lier

En doet, in klanken, grootsch en fier,
Den wapenkreet met luid geschal
Weêrgalmen over veld en dal.
De leus van Sparta voeren wij:
Eene uitgebreider heerschappij,
Vermeerdering van grondgebied
Begeert de Nederlander niet;
Maar nimmer staat hij, vuig en laf,
Van d' ouden grond een handbreed af.
En, denk niet, nu de felle vlam
Des burgeroorlogs woeden kwam,
Nu de eêlste jeugd haar frissche kracht
Aan 't vaderland ten offer bracht,
Dat droeve rouw om hun gemis
Op aller trekken leesbaar is,
Dat alles klaagt en mort en treurt,
Dat wanhoop elks gemoed verscheurt;
Neen! kalm en rustig wacht het al
Hoe eenmaal de uitkomst wezen zal.
Gelaten en bedaard verricht
Elk in beroep en stand zijn plicht.
Gelijk uit zee de steile rots

De woede tart van 't golfgeklots,
Zoo houdt de roem van 't vaderland,
De beurs zich onverzetlijk stand:
De hand'laar gaat zijn zaken na,
De kramer slaat zijn winkel gaê,
En ik, (zoo 't geen verwijt verdient,
Dat ik mijzelf noem aan een vriend),
Zet even blij en ongestoord
Mijn zoeten letterarbeid voort,
En zing, den dollen Belg tot spijt,
Van vroeger glorie, vroeger strijd;
'k Verhef de krijgsdeugd van den Zeeuw,
Den zeetriomf van Hollands Leeuw,
En de eerlauwrier die Haemsteê won,
Toen hij den Vlaming stuiten kon.
Voorheen heeft mij uw mond verklaard,
Mijn zang, hoe kunstloos, was u waard:
Hoor thands nog eenmaal naar het lied,
Dat u mijn Noordsche Muze biedt,
En luister, kunt gij, naar hetgeen
Mijn' pelgrim overkwam voorheen,
Die, zoo als gij, zijn vaderstad

En erf en land verlaten had;
Doch niet als gij uit lout're zucht
Tot zielsgenot in reiner lucht,
Neen uit besef van bange schuld,
En met een hart van rouw vervuld.
Veel kusten had hij opgezocht,
En lang gedoold op verren tocht,
Eer hij in 't slechte kramers kleed
De reis als boetling huiswaart deed.
En ach, bij zijn terugkomst, vond
Hij niet een hart, dat hem verstond,
En niet een vriend riep wel te moê
Hem 't welkom bij de zijnen toe.
Maar anders zal uw t' huiskomst zijn,
Want menig hart en ook het mijn,
Wenscht naar het uur, mijn 's GRAVENWEERT!
Dat ge in ons midden wederkeert.
En komt dat uur, o! menigeen
Zal u in blijdschap tegentreên,
En roepen u, verheugd te moê,
Het welkom, 't hartlijk welkom toe.

DE

STRIJD MET VLAANDEREN.

TWEEDE ZANG.

'k Verzoek alleen van u, en dat op 's veltheers last,
Of ik wat krijghsvolck magh te nacht in 't klooster leggen.

VONDEL, *Gysbrecht van Aemstel.*

De morgen brengt een nieuwen dag:
En van des torens hoogen top
Vangt weder Haemsteês roode vlag
Den aêm van 't ochtendkoeltjen op.
De vreemde kramer, die de nacht
Schier zónder slaap heeft doorgebracht,
Ligt weêr, met blijkbare angst bezield,
Voor 't klein Mariabeeld geknield,
Dat, prijkend in zijn houten nis,
Alleen 't cieraad der kamer is.
Reeds vroeg komt Wolfert tóegetreên:
— »Mijn meester zendt mij herwaart heen,

En" zegt hij, »wenscht voor zijn vertrek
Met u te komen in gesprek:
Gun, dat ik u tot hem geleid." —
De kramer volgt, terstond bereid,
En Wolfert voert, door 't hoog portaal,
Hem met zich in de ridderzaal.
— »Mijn meester" zegt hij, »wordt misschien
Thands nog verhinderd u te zien.
Ik bid u, toef hier, tot ik keer;
'k Breng u weldra zijn antwoord weêr." —

Hij gaat. De vreemdeling beschouwt
    Met onverschillig oog
De rijke zaal, zoo grootsch gebouwd
Van geurig, onverderf'lijk hout,
    Zoo trotsch van welf en boog.
De beitel had, met kunst bestierd,
Den hoogen koepel opgecierd
Met beeldwerk, keurlijk uitgesneên,
Van menschen, vogels of gediert';
Met bloemfestoenen weids doorzwierd;
Wijl, lager, jacht- en krijgstrofeên

Zich toonden langs de wanden heen.

Dan, 't geen, voor alles, aandacht wekt,
Is 't wichtig oorlogsstaal,
Dat, in een nis, elks oogen trekt
Aan 't oppereind der zaal.
De vreemd'ling nadert; hij bemerkt
De scheê, met kostbaar goud doorwerkt,
Het hoog gevest, dat aan den knop
Het beeld draagt van een leeuwenkop:
Hij raakt het prachtig kruiszwaard aan,
En blijft ontsteld en roerloos staan.
Vanwaar die woeste en felle blik?
Vanwaar die nooit gekende schrik?
Wat heeft die doodskleur opgewekt,
Die 't ijzingvol gelaat bedekt,
Nu hij op 't staal, in Gothisch schrift,
Den naam van Floris ziet gegrift? —

Terwijl hij onbeweeglijk staart
Op 't pronkstuk, dat die angst hem baart,
Breekt onverhoeds een woest geblaf,

Een schor geluid zijn mijm'ring af.
Hij wendt, op nieuw verbaasd, zich om.
Een dog, reeds grijs van ouderdom,
Doch woedend als een jonge leeuw,
Valt, grijpt hem aan met heesch geschreeuw.
Terwijl, op tegenstand bedacht,
De kramer zich verweert met kracht.
Daar toonen, zich ter hulp gezind,
De vreemde Paadje, (Wittes vrind,)
Die op 't gerucht kwam toegesneld,
En Hadewy, ter dood ontsteld.

— »Terug! roept deze: »Wolf! van hier!
Vanwaar die woestheid, dat getier?
Wat maakt u heden zoo verwoed,
U, anders vriendelijk en goed." —

Zoo spreekt de zachte Hadewy,
En poogt nu van zijn weêrpartij
Den grijzen vreemdeling te ontslaan.
Vergeefs! nog wil de hond niet gaan;
Maar even wreed en fel,

Ziet hij zijn vijand grimmig aan,
    Weêrbarstig aan 't bevel.
Tot dat in 't eind, op 's meisjes last,
    Twee dienaars nadertreên;
Zij binden 't dier met moeite vast
    En voeren 't huilend heen.

— »Voorwaar!" sprak met een blijden lagch
    De jeugdige edelman,
Toen hij den hond vertrekken zag:
    »'k Weet niet, hoe 't wezen kan,
Dat hier een tweetal wezens woont,
't Geen zich zoo wijd verschillend toont:
Een maagd, zoo zacht, zoo minnenswaard,
Een hond, zoo wild en boos van aart.
Mij dunkt, dat al wat hier verkeert,
En grooten Witte als meester eert,
Hoe driftig, ongetemd en woest,
Hier zachte zeden leeren moest;
Doch zulk een dier zou, waar' het mijn,
Voor d'avond reeds verdronken zijn." —

— »Een beter lot heeft Wolf verdiend,"
Sprak Hadewy tot Haemsteês vriend:
»Gij weet niet, dat dit edel beest
Graaf Floris liefling is geweest,
Den mensch tot voorbeeld heeft gestrekt,
En 's dichters zangdrift opgewekt.
Begeert gij 't," (voegde Hadewy
Er met lieftallig bloozen bij)
Dan zing ik u het roerend lied,
't Welk u zijn lof in vaerzen biedt."
— »Ontzeg, ontzeg die gunst mij niet,"
Riep straks, met drang, de jongling uit:
En dus klonk 's meisjes zanggeluid:

DE DOGGEN VAN FLORIS,

ROMANCE.

Daar ligt, te snood verraden,
De Graaf in 't bloed te baden,
Te sterven in een poel,
Aan Velsens haat ten doel;
Wijl gruwb're vloekverwanten,

Door wrok en spijt verblind,
Het staal in 't harte planten,
Dat steeds hen heeft bemind.

Onzaal'gen! zijt gij Ridd'ren?
En plengt gij, zonder sidd'ren,
Het oud en edel bloed
Van hem, zoo groot en goed?
Wijk Aemstel! wijk verrader!
Was niet de Graaf uw vriend?
Waarmede heeft 's Lands vader
Zoo snood een dank verdiend?

Het bloedig zwaard geheven,
Staat elk den Graaf naar 't leven,
Met deernis onbekend.
Is hier geen hulp omtrent?
Op poorters! op vasallen!
Op trouwe burgerschaar!
Verzaamt uw duizendtallen!
Uw Floris loopt gevaar!

Vergeefs! geen hulp zou baten.
  Het schelmstuk is volbracht:
Van al zijn volk verlaten,
  Ligt Hollands Graaf geslacht.
Doch wie ook, bij zijn leven,
  Lafhartig hem verliet,
Zijn honden zijn gebleven:
  Hun liefde wankte niet.

Zooras de hazenwinden
Het lijk huns meesters vinden,
  Daar sleuren ze uit den plas
  En voeren op het gras
Dat lichaam, wreed geschonden,
  En lekken 't bloed, gevloeid
Uit tweeëntwintig wonden,
  En waken onvermoeid.

De Naardinglanders komen;
Het lijk wordt opgenomen.
  De honden slaan het gaê
  En volgen d' optocht na.

Niets dat hen kan verdrijven
  Van 't vorstelijk gebeent':
Zij wijken niet, maar blijven
  Op 't marm'ren grafgesteent.

De honger komt hen plagen;
Doch kan hen niet verjagen.
  De spijs, hun toegevoerd,
  Vergaat onaangeroerd.
Dan eind'lijk, zij bezwijken,
  Hun levenskracht neemt af:
Hunne uitgeteerde lijken
  Omringen 's meesters graf.

Slechts Wolf werd op een morgen,
Door Wittes trouwe zorgen,
  Zieltogend, buiten kracht,
  Van 't koude steen gebracht.
Men riep hem weêr in 't leven;
  Sints is hij even trouw
Den meester bijgebleven,
  Die hem beschermen wou.

De Paadje dankte, op gullen toon,
De maagd, zoo vriendelijk en schoon,
Voor 't roerend en eenvoudig lied;
Maar de ouder vreemd'ling dankte niet.
Hij greep, van diep gevoel vermand
't Verbaasde meisje bij de hand.
En riep in ijzingvolle taal:
— »Voleind, voleind uw bang verhaal.
Hoe is die hazewind, zoo trouw,
Gekomen in dit slotgebouw?" —

Hij zweeg en wachtte 't antwoord af;
Maar 't klonk hem (schoon de maagd het gaf
Met zachte stem en zoeten lagch)
In 't oor gelijk een donderslag.
— »Wist gij dan niet, o vreemdeling!
Wiens burchtslot u als gast ontfing?
't Is Floriszoon, die hier gebiedt:
Kent gij den grooten Witte niet?
Den Baanrots, wien, met open brief,
De Graaf tot Haemsteês Heer verhief?" —

De grijzaart hoorde 't meisjen aan
En bleef met donk're blikken staan,
En scheen een wijl geheel verplet
En zuchtte en sprak een stil gebed,
En zegende zich keer op keer,
Doch deed der maagd geen vragen meer.
Nu trad de grijze Wolfert toe:
— »Kom!" sprak hij: »vreemdeling! voldoe
Mijns meesters wensch en volg mijn schreên." —
De reiziger, hem nagetreên,
Ging met hem 't ruime burchtslot rond,
Tot hij zich in 't vertrek bevond,
Waar Witte hem te wachten stond.

De kramer boog zich tot den grond;
En de eed'le Baanrots nam het woord:
— »Wat voert u, vreemd'ling! naar dit oord?
Wat heeft u op een kust gejaagd,
Door burgerkrijg en wee geplaagd?" —

Weemoedig, need'rig en bedeesd,

Als had hij Wittes blik gevreesd,
Zag nu de kramer voor zich heen,
En gaf bescheid in deze reên:

— »Uw moeder, de eed'le vrouw, vernam,
Heer Ridder! toen ik herwaart kwam,
Wat ik in deez' gewesten zocht
Als 't laatste doelwit van mijn tocht.
'k Heb ook uw dienaar onderricht,
Dat heden nog een heil'ge plicht
Mij dwingt naar Zierikzee te gaan.
'k Mag van deez' reis mij niet ontslaan."...

— »Toch zal die reis, naar allen schijn,"
Sprak Witte, »u thands onmoog'lijk zijn.
Al gaf ik u geleide meê,
Nog kwaamt gij niet in Zierikzee;
Daar Gwy gewis zijn oorlogsmacht
Reeds voor haar vesten heeft gebracht." —

— »Geen lijfsgevaar dat mij belet,"
Sprak de and're: »ik moet de strenge wet

Deez' dag vervullen, mij gezet.
Doch zoo ik 's vijands volk ontmoet
En 't lastig leven derven moet,
Dat dan dit kistje, 't welk een' schat
Van waarde en hoog belang bevat,
In uwe handen veilig zij." —
Met deze woorden stelde hij
Een houten kistje in Wittes hand.
— »Neem" sprak hij, »en bewaar dit pand,
Tot wij ons veilig wederzien;
Of, zoo dit nimmer mag geschiên,
En gij de tijding hooren mocht
Dat ik geveld werd op den tocht,
Zoo maak ik u tot erfenis
Al wat hierin besloten is.
Mocht gij wellicht mistrouwen voên,
Ik zal u d' inhoud kennen doen." —

Hij zweeg, daar hij den sleutel bood
Aan Witte, die het kistje ontsloot,
En wel met recht verwonderd stond,
Toen hij het boordevol bevond

Met eêlgesteenten, rijk en schoon,
Ja, waard te prijken aan een kroon.

— »Hoe!" riep hij: »en waarom aan mij
Een schat vertrouwd van die waardij?
Aan mij, die u voor dezen dag,
Naar 'k mij herinner, nimmer zag.

— »Eens," sprak de vreemd'ling: wordt gij klaar
De reden van mijn daên gewaar.
't Is mooglijk zelfs, dat binnen kort
De sluier opgeheven wordt,
En dat als ik u weêr ontmoet,
Ik met een and'ren naam u groet,
En meer geheimen u ontdek...
Genoeg! gun thands dat ik vertrekk'."—

— »'t Vertrouwen, mij door u betoond,"
Sprak Witte: »blijft niet onbeloond.
Aan deez' gesteenten raak ik niet,
Tot gij me op Voorne wederziet.
Daar wacht ik, en met ongeduld,

Dat gij het uwe vord'ren zult.
Inmiddels, dat in veiligheid
De Heer u op uw pad geleid'.
Dan nogmaals... zult gij onverzeld
U wagen in het open veld?" —

— »'k Moet," sprak de kramer, »en alleen,
Mijn lot, hoe 't zijn moog, tegentreên.
Ik heb thands niets meer van waardij;
Welk roover sloeg het oog op mij? —

Zoo sprekend sloot hij, voor 't gezicht
Zijns gastheers, 't houten kistje dicht,
En bood het Witte buigend aan
En haastte zich van daar te gaan.

Inmiddels was, op 't hoog gebod
Des Burchtheers, elk, in heel het slot
    Ter afreis nu gereed.
Wijl Haemsteê, eer de lentezon
Het hooge middagstandpunt won,
    Den tocht beginnen deed.

En spoedig trok nu, deels te voet,
Deels op een vluggen draf,
Van uit den burcht, de gandsche stoet
Op Wester Schouwen af.
Hier nam een vaartuig 't huisgezin
Des Ridders, en zijn volgers in.
Het anker werd terstond gelicht,
En Noordwaarts op de koers gericht.

Des Hemels gunst moog' hen geleiden,
Terwijl mijn zangster blijft verbeiden
Met d' ouden kramer, nu alleen
't Verlaten Haemstêe uitgetreên.
Een zwaren reisstaf in de hand,
Vervolgde hij door 't open land
Zijn weg naar 's eilands Oosterkant.
Hij toefde niet in dorp of vlek,
Vermeed gezelschap en gesprek,
Vroeg enkel, of hij 't rechte pad
Naar 't doeleind van zijn reis betrad,
En ging, zoodra hij 't antwoord had,
Stilzwijgend verder, naar de stad.

Dan, eer hij deze naderkwam,
En wal of torenspits vernam,
Omringde hem een groote schaar
Van landbewoners, voor 't gevaar
Eens overvals beducht,
Die, uit de dorpen saamgevloeid,
Allenkskens sterker aangegroeid,
Naar stad kwam heengevlucht.

Zoo kan men 's zomers de eibers zien,
Wanneer zij Hollands grond ontvliên.
Zij snellen nest en woning uit,
En klepp'ren rond het seingeluid.
Van weide en poel, van overal
Vergaêrt, vergroot zich hun getal:
Zij zien, vereend in dichten drom,
Nog eens naar Hollands beemden om,
En wenschen deze, luid èn schel
Tot aan den lentetijd vaarwel,
En trekken dan, naar warmer oord,
Met vleug'lenkracht door 't luchtruim voort.

De kramer hoorde, hoe de macht
Van Vlaand'ren, reeds aan wal gebracht,
Den stadsmuur dreigend naderkwam.
Zijn lang gëoefend oog vernam
Op zee, de welbemande vloot,
Die d' ingang van den haven sloot,
En, 't voetvolk, aan verscheiden kant
De tenten opslaande over 't land:
En spoedig was er dijk noch pad
Waar langs geen legerbende trad.
Als gloênde vonken flikk'rend vier,
Die kruissen op 't verbrand papier,
Zoo trok, wijl de avondzonnestraal
Op beuk'laar, helm en wapenpraal,
In gouden schemerglansen glom,
Door 't open eiland drom bij drom.

Nu trad de kramer naar de poort,
Met overhaaste schreden voort.
Daar trof zijn oog van elke zij,
't Gewoel der vroome burgerij,
Die, trouw en moedig, overal

Zich toonde, aan haven, poort en wal,
Opdat, voor 't einde van de nacht,
De stad zou vaardig zijn,
Den storm te keeren, afgewacht
Met d' eersten morgenschijn.
Doch, kon men aan de buitenwerken,
Den toestand van de stad bemerken,
Nog levendiger schouwspel bood
Zich aan, toen zich de poort ontsloot,
En met de schaar van vluchtelingen
De kramer mocht naar binnen dringen.

Wat woeling, wat drokte vervulde de stad,
Waar alles zich repte, wat leven bezat!
De moed was te lezen op ieder gelaat:
Hier spande men ketens voor steeg en vóór straat:
Ginds hoopte men balken en kisten opeen,
En stopte den doortocht met hout en met steen.
Hier werden de slagen des mokers gehoord
En smeedde men bouten voor d' ijzeren poort.
Daar boden de vrouwen en kinders de hand,
En kruiden de wagens met steenen en zand:

Ginds werden er horden en takken gebracht
En 't stroo uit de daken tot sluiting der gracht.
Op 't plein, daar vergaêrde der poorteren drom:
Men blies er de horens en roerde de trom.
De strijdbaren gordden 't kuras om de leên,
En schaarden zich onder hun hopliên bijeen.
Ook zag men er ridders, kloekhartig en fier,
Met helmen en lansen, blazoen en banier.
De schout haalde moedig het zwaard uit de scheê:
Luid riep hij, en ridder en poorter riep meê:
— »Op! Zeeland! Zeeland! Zierikzee! —

De kramer zag dit schouwspel aan;
Doch, zonder eenmaal stil te staan,
Begaf hij, met de plaats bekend,
Zich naar des Tempeliers konvent.
Hier stond, in 't oud Latijnsche schrift
Hoog boven d' ingang ingegrift,
De welbekende spreuk der orde:
»Dat steeds de Leeuw getroffen worde." —

Daar woonde, toen hij, lang geleên,

Dien muur het laatst was uitgetreên,
Zoo menig wakker Tempelier,
Op naam en daên en afkomst fier;
Zoo menig ridder, kloek van aart,
Door wapenfeiten wijd vermaard,
Die met den wakk'ren Saraceen
Of woesten Noorman had gestreên.
Doch thands! verlaten scheen 't gesticht:
De houten blinden waren dicht:
De buitenmuur begroeid met mosch.
De voorpoort, van haar hengsels los,
Lag omgeworpen op den grond,
Wijl 't gras op 't plein te groeien stond.
In 't kort, geheel het praalgebouw
Vertoonde een woonverblijf van rouw.
Verwonderd trad de vreemd'ling voort,
Het voorplein op, door de open poort.
Hij riep; geen stem die antwoord gaf.
Hij sloeg de posten met zijn staf;
En de echo van 't gewelf alleen
Begroette hem bij 't verdertreên.
Hij kwam, door 't somber voorportaal,

De keuken langs, in de etenszaal.
Het spinrag dekte aan elken kant
Met dubb'len draad den naakten wand.
Hij trad in 't binnenst spreekvertrek,
Dan zag met meenig donk're vlek,
Wier oorzaak hij te wel verstond,
Den vloer bespikkeld in het rond.
Helaas! wiens bloed was hier gestort?
Wiens levensdraad door 't staal verkort?
Hij haastte zich, langs gang en cel
Al verder, naar de kerkkapel.
Slechts deze, wel de zorgen waard,
Daartoe besteed, was rein bewaard.
Het net en cierlijk hoofdaltaar
Stond in zijn ouden luister daar.
De kerkvloer was met loof bestrooid,
't Mariabeeld met pracht getooid,
En aan de deurpost ieder vat
Gevuld met heilig bronwelnat.
Doch, hoe de kramer zag in 't rond,
Geen sterv'ling, die zich hier bevond.
Een wijl nog bleef hij zwijgend staan;

Dan toen hij, in den vasten waan,
Dat elk het klooster was ontgaan,
Zich wou verwijd'ren uit het koor
Klonk hem de vesperklok in 't oor.
»Voor 't minst, wat de and'ren ook verdreef;
't Is zeker, dat een enk'le bleef." —
Zoo dacht hij, en met rassche schreên
Begaf hij zich naar 't belfort heen.

O Ja! zijn hoop bedroog hem niet.
Hij zag een grijzaart in 't verschiet
Wiens stramme hand de streng der klok,
Met moeite heen en weder trok.

De koopman blijft van verre staan
En ziet den ouden priester aan:
Hij ziet hem en herkent meteen,
Den halsvriend, zoo bemind voorheen,
Den Tempelheer, om wien alleen
Hij zulk een reistocht ondernam,
Wien hij in 't klooster zoeken kwam;
Dan! hoe veranderd sints den dag,

Dat hij de laatste reis hem zag.
Toen verwde een hoog, bevallig rood
't Gelaat, nu bleek gelijk de dood.
Toen zag het oog zoo fier in 't rond,
Dat heden dof en kwijnend stond.
Toen was de houding grootsch en stout,
De leest bevallig, wel gebouwd;
Thands boog vroegtijdige ouderdom
De stramme en maag're leden krom:
Toen was Beaumont des Tempels glans.
En ach! wat was hij thands? —

Toch sprak de vreemd'ling: »mijn Beaumont!
Hoe dank ik God, dat ik u vond." —

— »Stil!" fluistert deze en legt terstond
Den dorren vinger op den mond,
Terwijl hij voortgaat met zijn werk,
Als gold het de eer der Heil'ge kerk.

De kramer roept met ongeduld:
— »En waarom zelf een taak vervuld,

Geschikter voor een slechten leek?
Waar zijn, waar zijn de broeders? spreek!" —

De grijze ridder knikt hem toe
En lagcht, en spreekt geen woord,
En trekt, als werd hij nimmer moê
Volijvrig aan de koord,
En lagcht nog eens, en keert zich om,
En mompelt langzaam: *dom ding dom!*

Dan eind'lijk zwijgt het klokgebom,
De ridder, altijd stil en stom,
Wenkt nu den kramer toe met spoed,
Dat hij zijn schreden volgen moet,
En wijst den weg: nu treden zij
Te zamen in de sacristij.
Hier gordt Beaumont het staatsiekleed,
Zich om de stramme leden, treedt
De kerk in, plaatst zich in zijn bank,
En zingt met halfgesmoorden klank,
Als of de gandsche ridderschaar
Met hem in 't koor vergaderd waar',

't Gewone dank- en vesperlied.

De vreemd'ling stoort zijn vroomheid niet.
Doch geeft op 's grijzaarts daden acht,
Waarvan hij d' uitslag angstig wacht.
Voleindigd is de psalmodij.
Nu knielt Beaumont: nu murmelt hij
De kerkgebeên en rijst en gaat
Zich weêr ontdoen van 't pleeggewaad.

In 't eind verlaat hij 't heilig koor
En leidt, de duist're gangen door,
Den vreemdeling naar de etenszaal,
Als wachtte daar het avondmaal.
Hij haalt, doch zonder dat een woord
Uit beider mond de stilte stoort,
Twee tinnen kroezen uit de kas,
En brood, dat lang beschimmeld was,
En plaatst die bij zich op den grond,
En zet zich neêr en ziet in 't rond
En spreekt, als waar' de disch gereed:
— »Zit neêr mijn broed'ren! zit en eet!" —

— 'k Genoot voordezen in deez' zaal,"
Sprak nu zijn gast, »een beter maal,
Ons voorgediend op gouden schaal.
Toen vonkelde het druivenat
In kelken, rijk in goud gevat:
Toen werd, tot aan de buitenpoort
Ons vrolijk maatgeluid gehoord.
Beaumont! die tijden zijn verkeerd!
De glorie van dit huis verneêrd!
Ik vind hier alles doods en naar,
Of 't gandsch konvent geplonderd waar'.
Ook ik, wat ben ik? Evenzeer
Een schim van 't geen ik was weleer:
Een balling uit mijn vaderland,
Die rustloos zworf van strand tot strand.
Genoeg, zoo slechts Beaumont in 't end
Zijn ouden wapenbroeder kent,
En aan den heil'gen plicht voldoet,
Dien oude vriendschap vord'ren moet." —

Hij zweeg. Nu lei de Tempelheer

Het hoofd in de open handpalm neêr
En hield op 's vreemd'lings aangezicht
Het dof en starend oog gericht,
En bracht het oor, aan de eene zij,
Als om te luist'ren, naderbij.

Toen sprak de kramer deze reên:
— »'t Is zeven jaren nu geleên,
Dat, toen de gruwel was gepleegd,
Die eind'loos op mijn boezem weegt,
Dit klooster mij bescherming bood,
Eer ik naar vreemde kusten vlood.
Gij weet, wat diep berouw mijn ziel
In deze wallen overviel.
Ik vlood, van hoop en troost beroofd,
Met Kaïns merk op 't schendig hoofd.
Ik dwaalde op buitenlandschen grond
In rustelooze folt'ring rond.
Dan waar men zwerve en waar men vlied',
Helaas! zichzelf ontgaat men niet.
Ik trok naar vergelegen zeên,
Naar de Afrikaansche zanden heen,

En kampte met den Saraceen,
Opdat ik in zoo heil'gen tocht
Een aflaat mij verwerven mocht,
In 't bloed der Heidenen gekocht.
'k Zocht vrede voor mijn bangen geest,
Al waar' het dien van 't graf geweest.
Ik vond slechts wonden, ach! te ras
Genezen, daar 't mij welkom was,
Als lichaamspijn het boezemleed
Mij voor een wijl vergeten deed.
Ik trok in 't eind met hoed en staf
Als pelgrim naar des Heeren graf.
Daar deed een grijze, een kluizenaar,
(Dien God en aller Heil'gen schaar
Voor alle rampen steeds bewaar')
Een straal van hoop met blijden gloed
Ontgloren voor mijn droef gemoed.
Ik lei mijn ziel, mijn doodsangst bloot.
Hij sprak: »Uw schuld is zwaar en groot,
Maar grooter is de liefde Gods:
Die zij uw sterkte, uw schild, uw rots!
Voltrokken werd uwe euveldaad,

En onherstelbaar is het kwaad;
Uw schuld wordt niet verzoend alleen
Met boete en vasten en gebeên.
Keer naar uw land, en zoo gij kunt,
Herstel, wat nog herstel vergunt.
Slechts dan, niet eer, wordt u, mijn zoon!
Rust en vergeving aangeboôn.

»'s Mans rede, die ik wel onthiel,
Goot balsem in mijn kranke ziel.
Ik zwoer terstond, dat ik getrouw
Zijn wijzen wil volbrengen zou.
Ik keerde naar mijn vaderland
En eisch thands, dat gij daadlijk 't pand,
U toevertrouwd, mij stelt ter hand.
Bij u berust dat perkament,
Waarvan geen sterv'ling d' inhoud kent,
Bezegeld met een dubbel wasch,
Waarop men 's Graven zinspreuk las.
Dit stuk, hetwelk, ontdekt in 't end,
Het lot van heel dit graafschap wendt,
Ik kom het lossen, ik begeer

Dien brief, zoo hoog gewichtig, weêr? —

De Tempelier had ieder woord
Met schijnbare aandacht aangehoord;
Maar van 't verzoek, aan hem gedaan,
Had de arme grijzaart niets verstaan.
Hij zag knipoogend om zich heen,
En lagchte en wreef zich arm of been,
Of plukte zwijgend draad bij draad
Van 't afgerafeld kerkgewaad,
Of neurde binnens monds een lied,
Maar verder antwoord gaf hij niet.

't Is vruchtloos, wat de kramer zegt,
Hoe deez' zijn wensch hem openlegt.
De zinnen van den Tempelheer
Zijn voor geen reden vatbaar meer.

— »Indien ik hier slechts iemand vond,"
Denkt de and're, »die mijn wensch verstond!
O zeg mij!" roept hij: »mijn Beaumont!
Bevindt ge u in dit huis alleen?

Waar zijn uw trouwe broeders heen?" —

— »Stil! stil! Zij slapen! wek hen niet,"
Zegt, fluisterend, Beaumont,
Terwijl hij angstig om zich ziet:
»Zij slapen hier in 't rond." —

— »Zij slapen! hier? — en waaromtrent?
O! maak mij met hun lot bekend." —

— »Stil! stil! Ik zal het u doen hooren;
Doch zacht! mijn stem mocht hen verstooren."

Hij schuift meteen zijn zetel bij,
En zingt een droef gezang,
Doch met zoo zacht een melodij,
Als waar de grijzaart bang,
Dat iemand in 't ontvolkt gebouw
Zijn somber treurlied hooren zou.

TREURZANG VAN BEAUMONT.

Vraagt gij waar mijn ridders zijn,

Waar mijn ridders zijn gebleven?
Zoo wakker in 't veld en zoo blij op 't festijn?
Waar mijn ridders zijn gebleven?
In de kerkkapel hierneven
Klonk nog straks hun vroome beê:
Miserere, Domine.

Vraagt gij waar mijn ridders zijn,
Waar mijn ridders zijn gebleven?
Zij leêgden de kelken vol schuimenden wijn:
't Vrolijk lied was aangeheven;
Doch de moord had hen omgeven.
't Heilloos staal verliet de scheê.
Miserere, Domine.

Vraagt gij waar mijn ridders zijn,
Waar mijn ridders zijn gebleven?
De dood waarde rond op het bloedig festijn.
Allen, allen moesten sneven.
God moog' 't gruwelstuk vergeven,
En schenk hun zijn eeuw'gen vreê.
Miserere, Domine.

Hier vatte op nieuw de kramer 't woord.
En zeide: »heb ik wel gehoord?
Hoe! al uw ridders zijn vermoord.
Dus volgde men, zoo ras, zoo laf,
Het voorbeeld hier dat Frankrijk gaf.
Maar! door wat wreed een deernis, waart
Ge alleen bij aller val gespaard?" —

— »Wat", sprak Beaumont, vermocht een zwerm
Van moordenaars, wanneer mijn arm
Het zwaard verheft en wond'ren doet.
Zij kenden wel mijn leeuwenmoed!
Ze ontvloden, als de wind voor 't kaf,
De slagen, die mijn lemmer gaf.
'k Vervolgde, met ontbloot geweer,
En hieuw die vuige schelmen neêr.
Te wapen ridders! op! te paard!
Velt, velt hen neêr met lans en zwaard!
Ha *Beauseant!* het vendel zwier',
Het vendel van den Tempelier.
De vaan ontrold! het staal ontbloot!
Ha *Beauseant!* slaat dood! slaat dood!" —

Dus sprak Beaumont, van zin beroofd.
Zijn hairen stoppelden op 't hoofd,
En, daar hem 't schuim spatte om den mond,
Liep hij de zaal doldriftig rond,
En sloeg, als werd hij fel bestreên,
De dorre vuisten om zich heen;
Tot hij, ten leste, door de kracht
Zijns fellen arms, gelijk hij dacht,
De moordenaars verdreven had:
Toen was het, dat hij afgemat,
Als zonder leven en gevoel
Aêmechtig neêrstortte in zijn stoel.

De kramer zag hem, toen hij viel,
Meêwarig aan, tot in de ziel
Door 't aak'lig guichelspel geroerd,
Waartoe hem dwaasheid had vervoerd.
— » Hoe! dacht hij, » is het wel Beaumont,
Dien ik in dezen dwaas hervond?
Dien echten held, zoo kloek weleer,
Wiens trouw beleid den staat
Ten dienste stond met zwaard en speer,

Niet min, met wijzen raad:
Die, aan den gullen vriendendisch,
De vreugde met zich riep,
Kan 't zijn, dat hij gevallen is,
Zoo diep, zoo eind'loos diep!
Dat hij, die als een noordstar blonk,
Gelijk een dwaallicht, dus verzonk."

Dus peinsde hij, nu buiten raad.
Dan hoor! daar ginter, van de straat,
Daar klinkt een romm'lend krijgsgedruisch
En nadert reeds het heilig huis,
En dreunt weldra in 't voorportaal:
En spoedig dringt, gedoscht in 't staal,
Een bende krijgsliên in de zaal.
De kramer vraagt hun, om wat reên,
Ze, onaangemeld, dus binnen treên.

Hun hoofdman spreekt: » reeds lang geleên
Heeft dit gebouw onnut bestaan:
Het strekke, op 's veldheers last, voortaan
Een bolwerk tegen 's vijands macht,

't Is u vergund, nog deze nacht
Te slapen in de Tempelpoort.
Doch, als de zon rijst, moet gij voort.
En gij, mijn makkers! vlug aan 't werk!
Vormt hier een vesting van de kerk,
Een tuighuis van de kerkkapel." —
Terwijl de wakk're knapen snel
Voldoen aan 't opgelegd bevel,
Verhaalt hun opperhoofd
Den vreemd'ling, hoe op 's Pausen last,
Men 's nachts de ridders, 't saam verrast,
Van 't leven had beroofd:
En hoe Beaumont, geheel alleen,
Geenszins uit deernis, maar, zoo 't scheen,
Door 't volksvooroordeel was gespaard,
Toen alles viel door 't moordend zwaard,
En hoe, weldadig, elken morgen,
Een vriendenhand voor hem bleef zorgen.

Terwijl zij spraken, sloeg Beaumont
Een onverschillig oog in 't rond,
En rees, en sprak een kort gebed,

En gaf zich toen met vasten tred,
De zaal uit naar zijn stille cel:
En o! de kramer hoopte wel
Hem, in den ochtendstond, misschien
In beet're stemming weêr te zien,
Doch toen, na 't einde van de nacht,
De zon een nieuwen morgen bracht,
Vernam de vreemd'ling van de wacht
Die aan de voorpoort had gestaan,
Hoe, eer de zon was opgegaan,
Beaumont het klooster, ja de stad
In allerijl verlaten had.

AANTEEKENINGEN

OP DEN

TWEEDEN ZANG.

Bladz. 85.

DE DOGGEN VAN FLORIS

Ik acht mij verplicht, de bron aan te wijzen, waaruit ik dit voorval heb geput, schoon ik vreeze, dat de meer opgesmukte romance van lateren tijd zal afvallen bij het eenvoudig en ongekunsteld geschiedverhaal van Stoke, hetwelk ik hier laat volgen:

Die wonder horen wil / die hore
Twee winden waren hem (*den Grave*)/ ghegheven
Van een sijnre Nichten, die bi hem bleven
Waer hi ghinc of waer hi stont.
Oec was mi ghemaket cont /
Dat si liepen mede an die vaert /
Daer die Grave ghevanghen waert:
Ende liepen mede tot Muden /
(Dit marcten / ende saghen vele Luden)
Ende bleven tot op dien dach /
Dat men hem gaf den doetslach.
Doe si ne voerden / liepen si mede

Rechten aldaer ten selven stede.
Doe m''en moorde / si saghen toe.
Als hi was doet / sie ginghen doe
Bi hem ligghen bede gader /
Als 't kint doet bi sinen vader.
Die van Naerden vonden se daer /
Als men mi seide over waer.
Doe men den Grave voeren soude /
Si quame te scepe also houde ;
Si spronghen in / ende voeren mede
Al tot Alcmaer in die stede.
Doe si quamen tot Alcmare
Ghinghen si ligghen bi der bare.
Ooc seide mi een Garsoen
(Die se verwaerde [*Die ze oppaste*] in dit doen)
Dat si ghevast hadden so langhe /
Dat hi hem bi bedwanghe
Moste gheven soete melc :
Oec seide hi mi , dat elc
Gheen van den tween eten woude
Ende weet hoe 't quam / of bi wat scoude /
Binnen langhe tijt daer naer.
Dus bleven si aldaer
Tot er wilen en ten daghe /
Dat m'en groef mit groter clagche.
Doe dese men se wech leden /
Die node van danen wilden sceden.
Hadden si moeten / si waren bleven

Ligghende / wan ic / al haer leven.

Kersten mensche hoert dit wonder /
Dat die Hondekijn besonder
Minde haren Here soe /
Dat si bi hem bleven doe /
Daer m'en vinc ende sloech.
Daer togheden si hem ghenoech,
Dat sine minden van rechten stout.
Daer die moordenaers waren so bout /
Dat si vermoorden haren Here /
Die hem ghedaen hadde sulc ere
Te menigher ure ende stonde.
Hier waren si argher dan Honde.
Al had hi te voren misdaen /
Ja ne hadden si die Soene ontfaen /
Ende was vergheven al te male /
Ende scenen vrienden also wale
Als enighe lieden mochten wesen.
Dus so dinket mi in desen /
Dat Honden niet sijn so quaet /
Es hem ghedaen enighe misdaet
Van sinen Here / hoe groet het si /
Hi come tot hem / op dat hi
Hem anespreke lieflike /
Ende 't vergeve ewelike /
Al had hi hem gesleghen den voet
Of; Mer dese Moorders verwoet

Hebben haren Here verbeten /

enz.

Bladz. 97, reg. 1:

De kramer hoorde, hoe de macht
Van Vlaand'ren, reeds aan wal gebracht,
Den stadsmuur dreigend naderkwam.

De slag op Duiveland had des Vrijdags voor Palmzondag plaats gehad.

Des Saterdaghes (te vollen tide)
Quamen die Vlaminghe vor die poert (van Zirikzee/)
Met haren scepen / en de lagh er voert
Tot des Maendags in die Paeschweke

Melis Stoke, *Jan de II.*

Bladz. 99, reg. 15:

Des Tempeliers convent.

»Tot Ziericzee was in groot aensien en achtinge, het huis en de vergaderinge van de Templieren, doch wierden in den jare 1213; de geheele ordre, om haer al te groote macht, welke den Paus en Koning selfs schrikkelijk geworden was, van den Paus, door aenhouden voornementlijk van Philips de Schoone, Koning van Vrankrijk, gedoemt, om door geheel Europa, op eenen nacht, op alle plaatsen uitgeroeit en t' eenemaal verdelcht te werden.

»De Soon van Mr. François van Sandijk, Secretaris der stede Ziericzee, die in den jare 1551 overleden

is en Secretaris was geworden in den jare 1512, plach dikwijls te verhalen, dat sijn vader in het ondersoeken van de papieren der stede Ziericzee, noch gevonden en gesien hadde den brief, die aen de stad was geschreven over het ommebrengen, en dooden van de Templieren, dewelke seer wijd en breed toegevouwen was, om onder het opschrift noch verscheiden regelen te kunnen schrijven, en waren aldaer opgeschreven diergelijke woorden of sin: dat de voorschreven brief wierde geaddresseert aan Bailliu, Burgemeesters, Schepenen, en Raden der stede Ziericzee; en daar onder bijgevoegt, dat haer gelast wierde, op een precijsen nacht, die aldaer genoemt wierde, ten twaelf uren den Raed te laten vergaderen, om alsdan de voorschreven brieven te openen, en dat sij op lijfstraffe en sonder uitstel souden executeren de bevelen die daer in stonden gespecificeert; en soo sij sullex alleen niet en souden doen konnen, dat sij geauthoriseert wierden alle soodanigen luiden daer toe te ontbieden, als tot de uitvoeringe van soodanigen werk soude noodig sijn, en dat sij hetzelve haer souden aenseggen met soodanigen bedreiginge, bij aldien sij haer daer van souden willen ontschuldigen, aen haer soodanigen straffe souden plegen, als haer gelast wierde te doen. Dese brieven op den bestemden tijt geopent sijnde, en den geheelen Raed na het lesen van dien seer ancxstig en ver-

slagende wesende, doch eindelijk daer toe verstaende, hadden voor eerst goet gevonden voor haer te ontbieden alle ambachtsluiden, die aen de stad gewend waren te werken, en in haren dienst waren, met hare werktuigen, en gereedschappen, en voorts alle arbeiders, aen en op de straten werkende met wapenen. En alsoo toegereet zijnde, zijn de Heeren gevolgt, en gedient van de voorsz. arbeiders, gelijkkelijk ter midden in de nacht gegaen naer het huis of logement van de Templieren, en hare deuren met gewelt opengeslagen hebbende, hebben haer al te malen op het voorschreven bevel, dood geslagen, behalve twee Templieren, als doen in haer convent niet zijnde, maer ergens in de stad in een hoerenhuis, dewelke door dat middel dien slach zijn ontkomen.

»Tot Ziericzee hebben dan de Templieren, tot in den jare 1312, op het welke die order t' eenemael uitgeroeit is, gehad een treffelijk Huis of Clooster, dat daer naer van den Sint Jans Heeren bewoont is geweest. Doch is ten laetsten daer van een Clooster der Predicaren geworden, t'hans geheel afgebrooken, en bij de stad uitgegeven, om met Burgeren huisen betimmert te werden."

Smallegange *Cronijk van Zeeland*, Bladz. 492.

Bladz. 99, reg 18:

De spreuk der orde:

Dat steeds de Leeuw getroffen worde.

Semper feriatur leo, was, gelijk men weet, de zinspreuk der Tempelheeren.

Bladz. 113, reg. 18:

Ha Beauseant! *het vendel zwier!*

Het vaandel der Tempelheeren droeg den naam van *Beauseant* of *welstaande.*

Bladz. 116, reg. 13:

Hoe Beaumont, geheel alleen,
Door 't volksvooroordeel was gespaard.

Het is bekend, dat een in de middeleeuwen vrij algemeen heerschend vooroordeel de zinneloozen als heilige wezens, welke onder de onmiddelijke bescherming der voorzienigheid stonden, beschouwen deed.

INLEIDING
TOT DEN DERDEN ZANG.

Aan Jonkheer Mr. J. C. de Jonge.

Amsterdam,
Februarij 1831.

Elck vischt op sijn getij.

Gij, die in ijver onvermoeid,
Door zucht naar wetenschap ontgloeid,
Uit oude en half vergeten blaên,
Uit perkamenten, schier vergaan,
Uit munten, gangbaar lang geleên,
Uit breekbaar wasch en harden steen
De kennis opgaert van 't verleên,
En de oude landsgeschiedenis
Daar toelicht, waar zij duister is,
Gij, die aan zulk een taak uw tijd,
Vernuft en kunde hebt gewijd,
Duld' dat ik thands, in vluchtig dicht,
Mijn toespraak need'rig tot u richt.
Want ook voor mij spruit zoet vermaak

En leering uit dezelfde taak.
Één zucht is 't, die ons beider geest
Ten allen tijd is waard geweest,
Die ons, door 't eigen vuur bezield,
Sints vroeger leeftijd bezig hield;
Schoon op 't aêloude letterveld
Eene and're gids ons vergezelt.
U voert eene andere Godin
Dan mij 't verleden met zich in;
Want u licht *Waarheids* fakkel voor
Op 't duister, onbetreden spoor.
Haar volgt gij vlijtig op den voet.
Geen dwaallicht, dat u wijken doet
Van d'eenmaal wélgekozen baan.
Haar invloed weert, bij 't voorwaart gaan,
De sluwe vinding, d'ijd'len schijn,
Hoe fraai gecierd die mogen zijn:
En 't stelsel, vroeger meest bemind,
Verwerpt gij als gij waarheid vindt.
Gij handelt als de scheepsvoogd doet,
Die vreemde kusten zoeken moet:
Om langs d'onmeetb'ren Oceaan

Den wissen zeilkoers op te gaan,
Slaat hij 't kompas bestendig gaê,
En volgt alleen dat voorschrift na:
En onderscheidt der wolken schaauw
Op 't watervlak, of 't nevelgraauw,
Of 't klipgevaart — van 't groene strand,
En roept niet dan verzekerd: *land!*

Doch anders is mijn koers gericht:
En zelden is het waarheidslicht,
Dat onbeneveld u bestraalt,
Op mij weldadig neêrgedaald.
Ik dool langs onbekende paên
Op de onafzienb're en duistre baan,
Te vaak onkundig, waar 't geval
De onzeek're schreden voeren zal.
Zoo doolde, als 't fabellied ons meldt,
Penelopees bedrukte held:
Zoo reisden, over 't zeegebied,
In Ariostoos kunstig lied,
De helden rond van kust tot kust,
En landden vaak, des onbewust,

Aan menig vreemd, betoverd oord,
Waarvan nooit sterv'ling had gehoord.
Die gids, die over zee en veld
Hun zangen eenmaal heeft verzeld,
Geleidt ook mij en doet mij treên
Naar plaatsen, onbekend voorheen:
Doet mij langs kronkelwegen gaan,
Die enkel door haar macht bestaan,
En stelt mij daden voor 't gezicht,
Die nooit op aarde zijn verricht.
Kent gij die leidsvrouw niet? — ik weet,
Dat men haar naam *Verbeelding* heet.

Ja! vaak roept u mijn citer in,
Verbeelding! trouwe hartvriendin
En schutsvrouw elker zanggodin.
Bescherm ook thands mijn kunst'loos dicht:
Maak mij den arbeid zoet en licht,
En voer langs paden, schaars betreên,
Mij naar uw tempelwanden heen,
Voor 't eenzaam zooden outer, waar
Der dicht'ren rei, een heil'ge schaar,

Geen lamm'ren slacht, geen feestwijn plengt,
Maar bloemen u ten offer brengt.

Bevallig van gelaat en leest,
Staat gij, o Nymf, mij voor den geest;
Uw gitzwart hair golft vrij en los,
Vercierd met bonte vederbos.
Uw voet, met Grieksche broos geschoeid,
Is altijd vlug en onvermoeid.
De blanke mijrtengordel ciert
Het luchtig kleed dat u omzwiert.
De toverroê speelt in uw hand,
Die 't kil bevroren Noorderstrand,
Of d' ijszee op der Alpen kruin,
Verandert in een rozentuin.
Gij snelt op arendsvleug'len heen
Door 't luchtruim over land en zeên,
Terwijl uw blik in 't ronde dwaalt,
En soms op aarde nederdaalt,
En dan gevestigd naar omhoog,
De diepten meet van 's hemels boog.
O! Zeg mij, waar ge u liefst onthoudt,

In 't ontoeganklijk eikenwoud,
Waar nooit een stulp werd opgebouwd,
Waar nooit de bijl den dorren stam
Des ouden mastbooms naderkwam,
Of in 't verscholen rozendal,
Bij brongeruisch en waterval,
Waar de opgezwollen bergstroom vloeit
Die mosch en zand en rots besproeit.
O! toon mij 't onbekende pad,
't Welk nooit een menschenvoet betrad,
En dat uw bijstand mij verzell'
En leide naar uw stille cel,
Waar frisch gebloemt' den wand omzwiert,
En groene mosch den vloer verciert
En alles glinstert in den praal
Van paerlemoêr en zeekoraal;
Wijl, welig boven 't dak gegroeid,
Een meiboom eeuwig tiert en bloeit,
Wiens dichtbewassen loverkroon
Der lentezangster strekt ter woon,
Die telken morgenstond u groet
Met melodijen, hemelzoet,

En u in slaap sust telke nacht,
Met nieuwe akkoorden, zoet en zacht.

Verbeelding! voer dan, tover mij
In aangename mijmerij,
Aan d'oevers van dien held'ren stroom,
Waar ik, verblind door zoeten droom,
Aan Vondels zijde mij bevind,
En met hem spreek als met een vrind,
En met hem rust aan d'oeverkant,
Of wandel door een lustwarand,
Tot dat een hemelsch harpakkoord
Mijn zaal'ge geestverbijst'ring stoort,
En heel mijn ziel, terwijl ze ontwaakt,
De zoetste en reinste wellust smaakt.

Voer mij van daar, o schutsgodin!
Het geurig, lagchend bloemperk in,
Bij Venus en haar hofgezin,
Waar Vrede woont en zoete Vreugd,
Waar zich 't Genoegen en de Jeugd
Vermaken, dartel en verblijd

En dansen in den lentetijd:
Waar Lagch met rozen op 't gelaat
En Liefde hupp'len op de maat,
Wijl de Echo in het stil verschiet
Vast luistert naar het herderslied.

Maar niet te lang vertoef mijn geest
Bij 't zielbegooch'lend vreugdefeest.
Verbeeldings hand gelei mij thands
Ver van dat oord van lust en dans
Naar 't stil verblijf, waar treurigheid
De handen wringt en zucht en schreit.
'k Verlang, met naauwlijks hoorb're schreên
Het somber kerkhof op te treên,
Of 't grafgewelf van 't slotgebouw,
Waar, elke nacht, vervuld van rouw,
Een droeve maagd, met bleek gelaat,
De zerk haars vriends bezoeken gaat:
Of d' ouden bouwval van de abdij,
Reeds ingestort aan de eene zij,
Waar, tegen koude en fellen wind,
De beed'lares een schuilplaats vindt,

Schoon duchtend, dat de zwakke wal
Haar slapend kind verbrijz'len zal.

Dan, wekke een forscher toongeluid
Mijn ziel die somb're stemming uit.
De klank der schelle krijgstrompet
Heeft nu mijn borst in vlam gezet.
Het veldgeschrei klinkt daav'rend rond:
Van 't hoefgekletter dreunt de grond:
Der vrouwen kreet en bang gezucht
Stijgt hartverscheurend naar de lucht:
Nu grijp ik rond naar 't heldenzwaard:
'k Snel voort! ik roep: »een ander paard!
Zie! Brabants roov'renbende vliedt,
De Leeuw verzaakt zijn glorie niet:
Ten strijd!" — Dan! wat begooch'ling was 't,
Die dus mijn zinnen had verrast?
Verbeelding is het, wier gezag,
Mij voert te midden in den slag
En over heuv'len rennen doet
Van krijgers, went'lend in hun bloed;
Waar dood en ramp regeert in 't rond:

Waar 't edel ros, te fel gewond,
Met woest gebriesch het veld doorrent,
En vriend noch vijand langer kent,
Wijl 't gierenheir der wieken vlucht
Beperkend in de hooge lucht,
Met vlerkenkracht zich boven houdt
En krijschend, 't fel gevecht aanschouwt:
Zij oogsten, wie hier ook verwinn',
De vruchten van den kampstrijd in.

O! breng mij van dit schriktooneel
Naar 't schaduwbiedend boschprieel
Waar Laura voor den gloed der zon
De zachte koelte vinden kon:
En doe mij, (want ook dit vermag
Verbeeldings onbeperkt gezag,)
Doe mij gelooven, dat haar hart
Verkwijnt van zoete liefdesmart,
Wijl Tircis op haar rozenmond
Den zegel drukt van 't minverbond.

Wanneer, met jeugdig groen getooid,

De lente frissche bloemen strooit,
Wanneer de tortel in het woud
Haar min den zomer toevertrouwt,
Wanneer het najaar hoogtijd viert
En vrolijk met den wijnstaf zwiert,
Wanneer de grijze wintervorst
En veld en vloed met ijs omkorst,
O! wees me in elke jaargetij,
Verbeelding! met uw hulp nabij!
En, als uw bijstand, dierb're maagd!
Mijn kil vernuft niet onderschraagt
En kracht en vuur en adem brengt,
En ieder woord het leven schenkt,
Lokk' nooit mijn hand het flaauwst geluid
Der u gewijde citer uit.

Dan waar verdool ik en waar bleef
Mijn oogmerk... eed'le vriend! vergeef!
Ik had tot u mijn reên gericht:
Dan ach! de dichter dwaalt zoo licht;
Verbeelding, 'k heb u zulks gezeid,
Heeft mij op nieuw van 't spoor geleid.

Reeds vroeger toch hadt gij dit blad,
Hoe onbeduidend, reeds gehad,
Zoo niet haar macht mij, fel ontroerd,
Naar Scheldes oever had vervoerd.
Daar was 't, dat ik den Noordorkaan
De kielen zag van de ankers slaan:
Daar zag ik, hoe een wrakke boot,
Die 't edelst heldenvolk besloot,
Na 't kampen met den felsten nood,
Aan de ongastvrije reê gestrand,
Door 't vuigst gespuis werd aangerand.
'k Zag daar, hoe, spijt het vreêverdrag,
Het graauw den roem van Hollands vlag
Met driest geweld onzinnig schond,
Maar 'k zag haar zege in d' eigen stond!
En vreeslijk klonk de slag in 't rond,
Die Hollands wraak, der muit'ren straf,
En 't heldenfeit te kennen gaf;
Maar, luider dan dat dof gerucht,
Werd, daav'rend door de ruime lucht,
Van 't heete Zuid naar 't kille Noord,
De glorie van den held gehoord,

Die aan de waereld heeft getoond,
Wat moed in 't Hollandsch harte woont,
En welk een straf den dwaze loont,
Die roekloos de oude zeevlag hoont:
Die vlag, zoo lang ons Holland stond,
Vermaard, ontzien, gevreesd in 't rond,
Die vlag, voor Chattam eens gezien,
Die Brit en Gal en Noor deed vliên,
Die Neêrlands kust in vroeger tijd
Van Spanjes kapers heeft bevrijd,
Voor wie geen schuimer zich weleer
Dorst wagen op het breede meir,
En die, als ons geschied'nis meldt,
Den zege won op 't Vlaamsch geweld.

Op 't Vlaamsch geweld! Ja, in dien tijd
Van worsteling en bangen strijd,
Toen Floris, Hollands eed'le held,
Door vuig verraad lag neêrgeveld,
En 't oude stamhuis zonk in 't niet,
En Vlaand'rens Graaf stond naar 't gebied.

Verbeelding heeft mij door haar macht
Die dagen weêr voor 't oog gebracht.
'k Begaf mij ook, op haar gebod,
Naar Voornes oud en machtig slot;
Doch 't geen zij daar mij heeft vertrouwd,
En al wat ik er heb aanschouwd,
Dat zal geen oude landskronijk,
Geen perkament, in feiten rijk,
Geen zwart geschrift, door oorlogswoên
En tijd gespaard, u kennen doen.
In 't kort, waar ook uw ijver zoekt,
Gij vindt het slechts bij mij geboekt.
Wilt ge, eed'le vriend! wilt gij 't verstaan,
Zoo hoor mijn verd're zangen aan.

DE

STRIJD MET VLAANDEREN.

DERDE ZANG.

Doe den oorlogstrommel zwijgen,
Hang de wapens aan den wand.

VAN ALPHEN.

Een onverschrokken honderdtal
Van kloeke en welgeboren knapen,
Bewaakt Oost-Voornes hoogen wal:
En elk van hen voert bij zijn wapen
Een tiental wakk're knechten aan,
Die de oorlogskunsten wel verstaan.
Hun onbezweken moed en trouw
Beschermt, voor wien hem hind'ren woû,
Den Heer van Voorne, die, gezeten
In 't oud voorvaderlijke slot,
Met burgertwisten, ridderveten
En uitlandsche onruststookers spot.

Hij durft, gerust op eigen krachten,
En Vlaanderens en Brabants machten
En Zeelands muit'renschaar verachten:
En bij den twist, die 't land doorblaakt,
Bij al de rampen, al de plagen,
Die 't omgelegen land moet dragen,
Heeft Voorne alleen de rust gesmaakt.
Slechts daar nog ziet men, hoe de boeren
Het vee geleiden naar den stal,
Niet vreezend, dat men 't weg zal voeren,
Of voor hunne oogen slachten zal.
Daar durft de landman de akkers ploegen,
Gerust, dat de oogst zijn daaglijksch zwoegen,
Met dubb'le winsten eens vergeldt,
Hij blijft de meê en 't koren zaaien:
Geen vijand, die, het weg zal maaien,
Noch blaak'ren op 't vernielde veld.
Slechts daar nog ziet men, blij van geest,
De landjeugd zich op 't weeklijksch feest
In reien onbeschroomd vereenen,
En dansen om den meiboom heenen,
Gerust, dat geen trompetgeschal

Zich met hun pijpzak paren zal.
Ach! waarom wierp de stille vreê,
Dien Voornes vette grond bleef smaken,
Terwijl des oorlogs schrikbaar wee,
Geheel den omtrek bleef doorblaken,
Op Voornes welbeminden Heer
Den blaam van zwakke lafheid neêr?

Te recht stond Floris eed'le zoon,
Langs 't ongewisse pad der stroomen
Op Voornes bodem aangekomen,
Verbaasd, toen hij een streek, zoo schoon,
Zoo rijk in welige landouwen,
Zich voor zijne oogen zag ontvouwen,
En welvaart en tevredenheid
Op ieders wezen uitgespreid.
— »Ach!" riep hij: »wordt aan Schouwens dreven
Zoo kalm een rust ooit weêrgegeven?
Wanneer zal daar, van krijg ontheven,
De landman stil en veilig leven?
Ach! 't is me een hatelijke plicht,
Dat ik de rust hier moet verstooren.

De kalmte aan dit gewest beschoren,
Den vreê te breken valt zoo licht.
Maar zwaarder is 't, dan dwazen denken,
Dien vrede aan 't land terug te schenken." —

Men kreeg, toen 't dalend zonnelicht
Met flaauwer glans begon te blaken,
Oost-Voornes flonkerende daken
En hooge torens in 't gezicht.

De Baanrots zond een dienaar af,
Wien hij den lastbrief medegaf,
Om voor zich zelf, zijn huis en magen
Op Voorne vrij onthaal te vragen.

De bode keerde weêr met spoed,
En bracht aan Haemsteê Voornes groet,
Die, naar hij zeide, met verlangen
Reeds haakte om hem op 't huis te ontfangen.

Blijmoedig trok de stoet vooruit:
Maar hoor! naauw zijn zij 't slot genaderd,

Of, door het dichte boomgebladert
Klinkt, met een vrolijk feestgeluid,
't Muzijk van trommel, veêl en fluit,
En zien ze, omstuwd van al de zijnen,
Den Burggraaf voor hun oog verschijnen.

Een tiental wapenknechten reed
In 't staal vooruit als krijgsgelei,
Hen volgden paadjes, net gekleed
In vorstelijke praallievrei.
Voorts edelvrouwen, naar heur staat
Gedoscht in 't cierlijkst rijgewaad,
Wijl speelliên om dien schaar zich drongen,
En dus den gasten tegenzongen.

WELKOMSTZANG.

Welkom op het huis te Voren!
Held uit Hollands stam geboren!
Eed'le Witte! Floris zoon!
Paerel aan des Graven kroon!
Lang bleef Voornes hart verlangen,

Zeelands arm en Hollands roem,
Vlaand'rens schrik, der ridd'ren bloem,
In zijn ouden muur te ontvangen.
Dank en lof zij u beschoren
Voor uw komst op 't huis te Voren!

Rust hier uit van 't bloedig strijden,
Gij, die u aan 't land bleeft wijden!
Leg het uitgediend geweer,
Leg 't geschaarde wapen neêr!
Durf in 't eind de kalmte smaken,
Die u aangeboden wordt.
Haast u! 't leven is zoo kort.
Zoudt gij nog naar glorie haken?
Stille rust, te lang verloren,
Zij uw deel op 't huis te Voren.

De oorlog is een bron van rampen,
Roem verzelle 't vreeslijk kampen.
Ach! de prijs, zoo lang gezocht,
Wordt met bloed en rouw gekocht.
Vrede doet den handel bloeien,

Die, gelijk een vruchtb're beek,
Over de omgelegen streek
Heil en welvaart neêr doet vloeien.
Vreê zij boven krijg verkoren.
Vrede leeft op 't huis te Voren.

Nog hielden, daar zij naar de akkoorden
Van 't onverwachte zangstuk hoorden,
De reizigers hun paarden in,
Toen hen, omringd van zijn gezin,
De Heer van Voorne kwam genaken,
Gezeten op een melkwit ros;
Een prachtig dekkleed van scharlaken,
Bedekte 't als een staatsiedosch.
Het oud blazoen van Voorne blonk
Aan zaêl en toom in gouden pronk.
Geen prachtige oorlogsdegen zwierde
Van 's Burggraafs zij: een dolk alleen,
Wiens zwaar gevest het goud vercierde,
Stak door den breeden gordel heen.
Zijn kleeding was van blank satijn,
Geboord met prachtig karmozijn,

Waaraan ook 't goud niet was vergeten:
Een valk was op zijn vuist gezeten,
  En om hem reed een blijde stoet
Van paadjes, knapen, jachtgenooten,
  Uit edel en aanzienlijk bloed,
Als wel te zien was, voortgesproten.
  Zoo treedt ook, daar het pluimgediert
  Hem als een hofgezin omzwiert,
  Met rijken vedertooi vercierd,
  De paauw vooruit met majesteit;
  Dan, enkel hoofsche minzaamheid,
Geen trots, was op 't bevallig wezen
Des eed'len kasteleins te lezen,
  Toen hij, met vriendlijk lagchend oog,
  Zich voor den heer van Haemsteê boog.

  — »Wat heil, wat meer dan gunstig lot
  Voert", sprak hij, »Witte naar dit slot?
Of liefst wat ramp moest hij beleven,
Die hem uit Schouwen heeft verdreven?" —

  Dan, Haemsteê vat met ernst het woord

En zegt: »ik treê niet verder voort,
Eer gij me oplettend hebt gehoord.
Ik heb (geen veinzen zou hier baten)
Als vluchteling mijn slot verlaten.
Licht dat, door felle haat verstoord,
Een vijand, meest op mij verbolgen,
Tot op dit eiland ons zal volgen:
Tot op dit eiland, voor deez' tijd
Van 't droevig oorlogswee bevrijd.
Bedenk en weeg dus, wat wij vragen:
Bedenk dit wel, zoo lang gij 't kunt.
Indien ge een schuilplaats ons vergunt,
Zult ge u wellicht deez' daad beklagen.
Wat antwoordt gij? zijt gij bereid,
Uw Huis aan Vlaand'rens wraak te wagen,
En ook des oorlogs grimmigheid
Indien ze u overviel, te dragen?" —

De Baanderheer nam Haemsteês hand
En sprak: »'k zou achter deze muren
Eens vijands aanval lang verduren;
Doch ware, in nederiger stand,

In plaats van welbemande wallen,
Mij gindsche stulp ten deel gevallen,
Geloof mij, op mijn ridderwoord,
Mijn slechte en zwakke deur stond open
Voor al wie op mijn trouw dorst hopen,
Als thands, voor u, die trotsche poort.
Neen! wat ook de uitslag moge wezen,
Mij koom' de lofspraak toe,
Van nimmer voor 't gevolg te vreezen,
Als ik mijn plicht voldoe." —

Nu rijden de eed'le vluchtelingen,
Getroffen door des Burggraafs deugd,
Naar 't slot, terwijl de bloem der jeugd
Op Voornes last, hen blijft omringen.

Een vriend'lijk juff'rental geleidt
De vrouwen die met Haemsteê kwamen
Naar 't slaapvertrek, voor haar bereid,
(En 't welk zich geen vorstin zou schamen)
Om zich te ontdoen van 't reisgewaad,
En, als het voegt aan beider staat,

Te kleeden voor het avondmaal.

Terwijl men opdischt in de zaal,
Leidt de eed'le Voorne Haemsteês heer
Den hof en boomgaard op en neêr
En toont, met eigenaars vermaak,
De tuinen, aangelegd met smaak,
Den bloemhof, die zoo welig tiert,
De hokken voor het pluimgediert,
Den valkenhof, den paardenstal,
Waar kleppers staan, schier zonder tal:
De brakken, doggen, hazenwinden,
Die in hun stalling zich bevinden,
In 't kort, al wat een edelman
Ooit op zijn slot begeren kan.
Bewond'rend zag de Baanrots rond,
Prees alles wat hij zag en vond,
En gaf met openhartigheid
Aan Voorne intusschen klaar bescheid,
Hoe droef een neêrlaag Oostervant
Geleden had in Duiveland,
En hoe hij, volgens 't los gerucht,

Naar Zierikzee was heengevlucht,
En hoe de krijgskans meer en meer
Voordeelig stond voor 't Vlaamsche heir.
De Burggraaf hoorde aandachtig aan
't Geen hem zijn gastvriend deed verstaan,
Doch poogde allengs, bedaard en koel,
(Want hij bemerkte Haemsteês doel)
Van 't onderhoud zich af te maken,
En sprak weêr over and're zaken.

Ras zaten in de groote zaal
De gasten aan het avondmaal:
Aan 't hooger eind zat Haemsteês heer,
Bij hem, zijne eed'le moeder neêr.
Ter Veeres jonkvrouw was hier naast,
De Paadje, nevens haar geplaatst.
En Voorne, aan Wittes and're zij:
En voorts gezeten op een rij,
De verd're gasten, naar geboort'
En rang geroepen, als 't behoort.

Wel zocht weêr Witte, bij het maal

Den eed'len heer van Voren,
Door kracht van reên en wijze taal,
Tot oorlog aan te sporen.
Doch deze zweeg op zulke reên,
En sprak ten leste: »ik wil alleen
Van vreugd en vrede hooren.
'k Leef vrank en vrij in mijn gebied.
'k Erken 't gezag van Vlaand'ren niet
En ben Graaf Jan ook niets verschuldigd,
Wien 'k nooit als Leenheer heb gehuldigd.
Toen nog uw vader (hem zij vreê)
Zijn zachte wetten eeren deê,
Was hem de mijne een vriend.
Bekleed met Hollands Maarschalkdij
En Zeelands Burggraafschap, heeft hij
Graaf Floris trouw gediend.
Doch wat zijn mij die ambten thands?
Twee bloote tijtels, ijd'le glans!
Graaf Jan heeft mij 't gezag ontnomen
Op Hollands grond en Zeelands stroomen,
Wijl Gwy het weêr aan hem ontneemt.
Zoo lang ik dus voor 't eiland Voren

Geen hunner manschap heb gezworen,
  Zijn mij hun beider twisten vreemd." —

Bedrukt zag Witte voor zich neder
En sprak van 's lands belang niet weder.
  Elk zweeg. De schoone Paadje alleen
  Stond op, zag somber om zich heen.
— »De lessen", sprak hij, »die wij hooren,
Zijn ongeschikt voor jeugdige ooren.
  De Paadje, die na 't voorschrift leeft,
  Dat ons de Heer van Voorne geeft,
Verdient gewis nooit gouden spooren." —
  Dus sprak de knaap en wilde gaan.
  — »Gij kraait vroegtijdig, jonge haan!"
  Sprak Voorne: »en 'k zie met blijdschap aan
Wat moed uw boezem kan bewonen.
Mij zal uw stoute taal niet hoonen.
Ga voort, u kloek en braaf te toonen.
  Wacht heil! Ik drink u wel te moê
  Deez' volle berkemeier toe:
En moogt gij ras uw spooren winnen,
Tot vreugd van allen, die u minnen,

Opdat ge in waarheid, niet in schijn,
Een ridder als 't behoort, moogt zijn."

Hij drinkt. Nog blijft een floers de trekken
Des koenen jongelings bedekken;
Doch Haemsteê ziet hem smeekend aan.
Hij heeft dien stillen blik verstaan,
En, nu terstond bereid,
Vult hij den beker tot den rand,
En doet, naar de oude wijs van 't land,
Aan Voorne goed bescheid.
Dus luidt de wensch, dien hij doet hooren:
— »*Drink heil!* moge u, doorluchte Voren!
(Daar u 't geluk niet kon bekoren,
Van, met de wapens in de hand,
Te strijden voor uw vaderland,)
Een rustig leven zijn beschoren:
En treê weldra als gemalin
Een schoone vrouw uw burchtslot in." —

't Juicht alles. Voorne lagcht en spreekt:
— »Ja, 't is een vrouw die mij ontbreekt;

Doch toon mij dan, waar ik haar vind,
Haar, die mijn ziel alleen bemint:
Haar, buiten wie geen schoone op aard,
Ooit liefde in 't hart van Voorne baart:
Haar, de onvergetelijke maagd,
Wier beeld mijn boezem in zich draagt:
En 'k bied haar aanstonds hart en trouw,
En 'k voer haar straks, als Voornes vrouw,
Als 't voorwerp van mijn huw'lijksmin,
Mijn eiland en mijn echtkoets in." —

— »Mij dunkt," sprak Agnes, »'t valt niet zwaar,
En minst voor u, te ontdekken waar
Zich uw beminde thands onthoudt.
Zoo gij mij naam en rang vertrouwt,
Duld dan, dat ik een bode zend...." —
— »Naam, rang en staat, zijn me onbekend,"
Zegt Voorne, »Hoe! was dan haar schoon"
(Vraagt Agnes weêr) »zoo ongewoon?
Heeft haar gelaat uw min verwekt?" —
— »'k Heb nimmer haar gelaat ontdekt." —
— »Heeft dan haar zangstem u bekoord?" —

— »'k Heb nimmer haar geluid gehoord." —
— »Ik bid, doe mij het woord verstaan
Van 't raadsel, dat ik niet kan raên.
'k Betuig het u, ik ben bevreesd
Dat licht een elf, een booze geest,
Uw herssens, ridder! heeft betoverd." —

— »Geen droombeeld heeft mijn hart veroverd,"
Sprak Voorne: »ik ben terstond bereid
Te melden, hoe erkentlijkheid,
Nog door verbeeldingskracht versterkt,
In mij die liefde heeft bewerkt.
Licht is het u, Mevrouw! bewust
Dat toen Graaf Floris, Hollands lust,"
(Nu rolde een traan langs Agnes wangen.)
»Ter jachtpartij zich zag gevangen
Door 't plichtverzakend vloekverbond,
Ik mij aan 's Graven zij bevond.
Ik poogde wederstand te bieden:
Vergeefs: ik zag mij, zwaar gewond,
Genoodzaakt, ver van daar te vlieden.
Mijn paard, van 't rennen afgemat,

Bezweek nabij de Mijterstad.
Aêmechtig stortte ik neêr op 't pad:
Hoe lang ik, als beroofd van leven,
In zulk een toestand ben gebleven,
Is mij tot heden onbekend.
Dan, mijn bewustzijn keerde in 't end.
'k Ontwaakte en waande nog te droomen.
Ik was in Utrecht aangekomen
En op een ziekbed neêrgelegd,
Doch hoe? — Dit heb ik nooit vernomen.
Trouwhartig hield een oude knecht
Mijn zijde, een man, wiens vriend'lijk wezen
Ik nimmer had gezien voordezen;
Doch, met nog grooter trouw dan hij,
Betoonde een meisje mij haar zorgen
En onverflaauwde medelij.
Steeds hield zij haar gelaat verborgen.
Zij sprak geen woord; doch zij verliet,
Zoo lang ik leed, mijn sponde niet.
Grootsch was haar houding en verheven,
Bevallig haar gestalte en leest,
Wanneer zij als een goede geest

Door 't eng vertrek scheen rond te zweven.
'k Voel nog (en 't zet mijn hart in brand)
De drukking van haar zachte hand,
Wanneer zij liefd'rijk mij verbond,
En in mijn ziel een feller wond
Ontstaan deed, eind'loos meer te vreezen.

Toen ik, van 't ziekbed opgerezen,
Ontdekken wilde, nu genezen,
Wie mijn verzorgster konde wezen,
En 't muffe slaapvertrek verliet,
Toen hadden aan mijn zoekende oogen
Zich grijzaart beide en maagd onttogen.
Ik vond me alleen met mijn verdriet
In onbekende en doodsche muren.
Ik vroeg vergeefs aan hun geburen
Naar 't edel paar; — men kende 't niet.
Ach! zonder vrucht bleef al mijn pogen.
Ten leste reisde ik uit het Sticht
En vond, door 't woên der oorelogen,
Tot and're zorgen mij verplicht.
Doch zoo de vrede in 't land wil keeren,

Zal ik niet rusten, 'k durf het zweeren,
Tot mij de ware naam in 't end
Dier ed'le schoone zij bekend,
En ik de zorgen mag beloonen,
Die mij haar deernis wou betoonen.
Slechts" voegde Voorne er vriendlijk bij,
En wendde 't oog naar Hadewy,
»Indien een maagd, zoo schoon als gij,
Vaak aan mijn disch was neêrgezeten,
Ik zou wellicht mijn eed vergeten!" —

— »Gij moet," riep lagchend Haemsteê uit,
Die scherts met mijn verloofde staken;
Deze eed'le Jonkvrouw is mijn bruid.
Dan hoe! wat leed kwam u genaken,
Mijn Hadewy?" En ieder zag
Naar 't minlijk meisjen, op wier kaken
Een doodelijke bleekheid lag.
Haar boezem scheen van angst bestreden:
Zij rees en poogde weg te treden.
Haar stap was wank'lend, ongewis.
— »De rust zal u verkwikking geven,"

Sprak Haemsteês moeder: »want ik gis
Dat van uw bleekheid, van uw beven,
Vermoeidheid de eenige oorzaak is.” —

Dus sprak zij, vriendelijk en teêr,
En de eed'le jonkvrouw van ter Veer
Werd door haar zorg, en hoogst ontroerd,
Naar 't stille slaapsalet gevoerd.

Een nieuwe zon herrijst in lentemorgenpracht.
De torenwachter heeft, bij 't einde van de nacht,
Een dichten ruit'rendrom in 't graauw verschiet vernomen,
Die 't burchtslot nadert langs de groenende esschenboomen.
Reeds wordt de toon herkend van Naaldwijks veldklaroen,
Reeds Drongens wapenschild en Wassenaars blazoen.
De slotvoogd wordt gewekt. »Een eed'le schaar toeft buiten!”
Men haast zich 't zware hek en de ijz'ren deur te ontsluiten.
Nu komt de burchtzaat voor en schaart zich in 't geweer:
De toegang wordt ontsperd: men laat de valbrug neêr.

De ruiters rijden in galop
Door de open poort het burchtplein op.

— »Welnu! wat tijding brengt ge ons aan?"
Vraagt aanstonds Voornes Heer:
»Ei zegt hoe Hollands zaken staan?" —
Maar 't antwoord luidt: »het is gedaan!
Daar is geen Holland meer:
En sints de Graaf van Oostervant
Verslagen werd in Duiveland,
Durft niemand meer op redding hopen.
Slechts Haarlem biedt nog wederstand:
Elke and're stad in heel het land
Sluit voor 't geweld de poorten open.
Wij zoeken, in deez' droeven staat,
Bij Voorne bijstand, troost en raad,
Gereed, het laatst met hem te wagen,
Zoo hij de macht van Gwy weêrstreeft,
Of ons met Vlaand'ren te verdragen,
Zoo hij daartoe het voorbeeld geeft." —

De Burggraaf doet het ridd'rental
Vergaad'ren in zijn ruime hal,
Terwijl ook Haemsteê en de zijnen
Op 't hooren van hun komst verschijnen,

En Hadewy haar broeder groet,
Dien ze onder de edelliên ontmoet.

En nu verhalen, in een kring
Gezeten bij elkaêr,
Zich de eed'le heeren onderling
Hoe droef het met de zaken ging,
En hoe, ten zij men hulp ontfing,
Het land verloren waar'. —

'tGesprek duurt tot den middag voort,
Terwijl zij, aan den disch gezeten,
Door 't ijvrig kouten zelfs vergeten,
Dat Frank de zanger 't zoet akkoord
Op Voornes last heeft aangeheven.
Zijn lied is ons bewaard gebleven.

LIED VAN FRANK.

Wie zou dwaas den krijg begeeren, wie het schitt'rend krijgsgewoel,
Als hij rustig wijn kan drinken, neêrgedoken in zijn stoel?

Jan Gerrits was een koene gast:
Hij had een leeuwenmoed:
Altijd in 't veld, Met ridder en held,
Bij slagen, dood en bloed.
Maar Willem zijn broeder houdt liever het huis.
Hij mint de kan en haat gedruisch.
Wie zou dwaas enz.

Jan Gerrits leende aan Frank en Brit,
Aan Schot en Deen zijn arm,
Te voet, te paard, Altijd onvervaard,
Bij plond'ring en alarm.
Maar Willem zijn broeder houdt vreê met een elk,
En kent geen wapen dan de kelk.
Wie zou dwaas enz.

Jan Gerrits bracht van d' oorlog t' huis,
Nu afgestreên en oud,
Één arm, één been — En één oog naar ik meen,
Veel roem, maar luttel goud.
Maar Willem zijn broeder bleef frisch en gezond,
Schatrijk, en als een ton zoo rond.

Wie zou dwaas den krijg begeeren, wie het schitt'rend krijgsgewoel,
Als hij rustig wijn kan drinken, neêrgedoken in zijn stoel?

— »Ja: waarheid meldt des zangers taal,"
Sprak Voorne en zond hem zijn bokaal,
Met schuimend nat gevuld.
Dan aanstonds nam, in drift ontbrand,
Een ander 't speeltuig in de hand,
Met blakend ongeduld.
Deez' was een Bard van hooger lof,
Bekend aan Floris vorstlijk hof
Door rijm en stem en lied.
O Gerbrand! heerlijk blonk uw faam!
Dan ach! uw eens beroemde naam
Leeft bij den naneef niet.
De Graaf beminde uw poezij,
Wanneer de zoete melodij
Der welgestemde snaren,
Agneta, Heusdens lenteroos,
Zoo schoon als goed, tot zangstof koos,
Agneta, zwart van hairen:

En als uw stem de liefde zong,
Die beider hart tot minnen drong,
En beider hart deed treuren,
Toen onverbidbre priesterdwang
Die teed're gade, uit staatsbelang,
Van Floris af kwam scheuren.
Wat mond, o Gerbrand! die uw rouw,
Uw boezemwee beschrijven zou,
Om Velzens gruweldaad!
Hoe krachtig sprak uw maatgeluid
Den vloek op 't hoofd der moorders uit
En tarttet gij hun haat.
Ach! sints dien onvergeetb'ren dag,
Die 's Konings zoon vermoorden zag,
Was Gerbrand, wars van 't leven,
In Utrecht, waar hij schuilplaats vond,
Daar wraak ook hem te duchten stond,
In 't stil konvent gebleven;
Maar, voor Renesse thands beducht,
Naar Voornes gastvrij slot gevlucht,
Met Gerard, Burens Heer.
Het lied van Frank ontstak in spijt

Zijn borst, zoo fier ten allen tijd,
Zoo hooggestemd voor d' eer.
Hij kon zijn zielsgevoel niet smooren,
En deed een grootscher maatzang hooren.

LIED VAN GERBRAND.

De Maas is diep, en kil de nachtvorst op de velden;
Doch dieper is uw slaap, o Hollands helden!
En kilder uw verhard gemoed,
Sints Vlaand'rens oorlogstoorts in uw gewesten woedt.

Het krijgsgeweer verroest: de helm is afgesmeten,
En banderol en vaan in 't stof vergeten.
Blinkt soms in 't duin der schichtenpunt,
't Is op de schucht're hinde of 't angstig haas gemunt.

Maar eind'lijk wijkt de nacht: de zon verlicht de dalen.
De Maasstroom dampt, beschenen van haar stralen.
Triomf! de helle dagtoorts blaakt!
Versmolten is de rijm. De helden zijn ontwaakt.

Moet dan 't eenvoudig lied des afgeleefden grijzen
Een heldenkroost doen uit zijn doodslaap rijzen?
Geen lied behoefde uw voorgeslacht:
Nooit sliep het bij 't gerucht van 's vijands legermacht.

Sta uit uw sluimring op, doorluchte telg van Voren!
Schaar als voorheen uw krijgers om uw Toren.
Voor Vorst en erf en Vaderland,
Blinke Aelbrechts heldenstaal in Gerards wakk're hand.

Rijst Borss'lens! Resens! rijst! rijst oorlogshafte Zeeuwen!
Verheft het zwaard! ontzachbre waterleeuwen!
Weêrstaat den vijand, waar hij woedt,
Als 't duin den waterstroom, die opbruischt aan zijn voet.

Roemruchte Wassenaar! ontplooi uw veldbanieren!
Pluk, Brederô! pluk groenende eerlaurieren!
Herdenk den roem van vroeger tijd,
Den zege van Cadsant, den Schellinkhoutschen strijd.

Gij, Egmond! Culenburg! Vianen! heldenloten
Van Radbouts stam, uit koningen gesproten!

Vereent uw kracht, gelijk 't geweld
Der beeken zich vereent, ten bergtop afgesneld.

Gij Grafelijke stam, die helden aan deze aarde
En martelaars aan kerk en hemel baarde!
Vertoon u voor de heil'ge zaak
Van eer en vaderland, van vrijheid, recht en wraak.

Ontwaakt op duin en beemd, in steden en moerassen,
Gij zoons der zee, der heuvelen en plassen!
De horen roept: dat elk ontwaak!
De horen roept; maar niet tot ijdel jachtvermaak!

Zij roept u tot den krijg, tot dood of heldenglorie:
Kortstondig zij der Vlamingen viktorie.
De horen roept u, wijd en zijd,
Ter monst'ring, tot den marsch, ten aanval, tot den strijd.

Ja! tot den strijd! — nog meer, ten zege! Ziet! zij wijken!
En zee en land zijn overdekt met lijken.
Triomf! triomf! de vijand keert,
Ziet! Holland overwint: de Vlaming is verneêrd.

De zanger staakte hier zijn lied.
Zijn grootsche toeleg faalde niet;
Want menig wakker Baanderheer
Zette, opgewekt tot heldeneer,
Onaangeroerd den beker neêr
En sloeg op 't blinkend zijdgeweer,
In moed en drift ontwaakt;
Dan, Voren zag met bitt'ren spijt
Den zanger aan, wiens stout verwijt
Zijn fierheid had geraakt.
— 'k Schenk." sprak hij, »hem, wiens dwaze gril
Uit liefde voor uitheemsch geschil
Den krijg op Voorne brengen wil,
Die oorlog kiest voor vredepalmen,
Die liever 't deerniswaardig land
Vertrappeld ziet en platgebrand
Dan overdekt met gouden halmen,
'k Schenk hem verlof, zich ver van hier
Te voegen bij het krijgsgetier." —

— »Neen, neen!" sprak Witte: »een zang, zoo schoon,

Verdient van mij een beter loon,
Gij, die zoowel de snaren roert
En 't hart tot eed'le daên vervoert,
    Aanvaard deez' gouden ring:
En dat uw mond, ook na deez' tijd,
Aan heldendeugd en eer gewijd,
Nog vaak van glorie, ridd'renstrijd
    En grootsche feiten zing." —

Van bliksems vlamde Voornes oog:
Zijn kleur werd beurt'lings bleek en hoog:
Zijn tanden knersten op elkaêr:
— »Waan niet!" dus riep hij: »vriendenschaar!
Dat ik, uit vrees voor doodsgevaar,
De rust voor d' oorlogsroem verkoor,
Dat ik mijn moed, mijn deugd verloor.
Geen sterv'ling twijfele aan mijne eer,
Of, draagt hij slechts een zijdgeweer,
Hij ondervinde, of ik, als man,
Het wichtig zwaard nog voeren kan.
Doch zegt mij, vrienden! zegt aan wien
Zoude ik mijn arm en bijstand biên?

Ach! Hollands Graven zijn niet meer,
Voor wie mijn stamhuis streed weleer.
De laatste wortel, 't overschot
Des ouden booms is afgeknot.
Een vreemd'ling is 't, die hier regeert:
Een ander, die de kroon begeert.
Het staat hun vrij. Mij deert het niet
Of Oostervant dan Gwy gebiedt.
Stoort zich de hofhond aan 't krakeel
Der wolven? 'k wil, op dit kasteel
Verbeiden, hoe een blind geval
Dien fellen krijg beslissen zal.
Zoo een van hen op Voornes grond
Zijn legermacht als vijand zond,
Ik zou kloekmoedig hem weêrstaan;
Doch, tast men dit gewest niet aan,
Zegt! waarom dan aan 't krijgsgeweld
Mijn vreedzaam landvolk blootgesteld?" —

— »Hoe nu!" zegt Haemsteê: »hoor ik wel?
En is 't u ernst, geen boert of spel?
Kan 't wezen, dat gij twijfel voedt,

Aan wien gij hulp bewijzen moet?
Al had op Hollands heerschappij
Graaf Jan geen ander recht,
Dan dat hij, tegen woesten Gwy,
Voor ons en met ons vecht,
Dan nog ware, in deez' heil'gen strijd,
Mijn arm en bloed hem toegewijd." —

— »Hoe!" riep de Heer van Naaldwyk uit:
Is 't Witte zelf, is 't Floris spruit,
Die Henegouwens aanspraak eert,
Die Henegouwens recht verweert?
Is dan het Grafelijk geslacht
Ten eenemaal tot niet gebracht?
Men fluistert zich bij ons in 't oor:
(En welkom treft zij mijn gehoor,
Een maar, zoo heuchelijk en schoon)
Daar leeft een echte Graven zoon.
En schoon de wangunst Witte lastert
En schandvlekt met den naam van bastert,
Heeft niemand rechten meer dan hij,
Op Floris kroon en heerschappij." —

— »Gewis! alleen aan 's Graven zoon,"
Sprak Wassenaar, »voegt 's Graven kroon.
Hij steek' de aêloude vaan omhoog,
Voor wie zich volk en adel boog.
En wij, wij volgen overal
Op 't spoor, dat hij ons toonen zal." —

— »Geen mensch op aard," sprak Drongens heer,
»Acht Wittes hooge deugden meer
Dan ik, die t' allen tijd als vriend
Zijn eed'len vader heb gediend.
Doch 'k zwoer aan Jan van Henegouw,
Met Hollands adel, hulde en trouw.
Zoo lang mij, door geen klaar bescheid
Onloochenbaar wordt voorgeleid,
Dat Floris in 't geheim een echt
Met de edele Agnes sloot,
Is beider zoon van alle recht
Op 's Graven kroon ontbloot,
En sluit de vlek van bastaardij
Hem uit van alle heerschappij." —

De taal die Drongen hooren deed,
Schoon juist, klonk Agnes droef en wreed.
De tranen welden in haar oog:
Haar boezem zwol van spijt omhoog.
— »Eens" riep zij uit, »brengt God aan 't licht
Wat heden nog in 't duister ligt.
Dat Floris mij als bedgenoot
Weleer zijn hand en liefde bood,
Staaft mijn getuigenis alleen,
En meer bewijzen zijn er geen.
'k Weet, een geschrift, dat 's Graven zorg
Voor ieders oog met vlijt verborg,
Bevestigde dien ondertrouw:
Ook Gyselbrecht van Aemstel zou,
Indien hij leefde en spreken wou,
Getuigen, hoe, bij 't echtverbond,
Hij als des Graven vader stond.
Dan ach! hij vlood, van eer beroofd,
Met Kaïns merk op 't schendig hoofd,
Naar vergelegen kusten heen,
Wijl met hem elk bewijs verdween." —

— »Mijn goede moeder! treur niet meer,"
Sprak, haar vertroostend, Haemsteês Heer.
»De toekomst, 'k durf het u voorspellen,
Zal in uwe eer u eens herstellen:
Eens, moeder! eens wordt zonneklaar
Mijn wettige afkomst openbaar;
Doch heden!.... ja! 't geen Drongen zegt,
Steunt op gezond verstand en recht.
't Voegt ons, indien wij, welgëaart,
En goed en bloed en oorlogszwaard
Den lande willen wijden,
Aan d' eensgezworen eed getrouw,
Met Oostervant voor Henegouw,
En tegen Gwy te strijden." —

— »Genoeg gestreên met Oostervant!"
Riep Jonkheer Huig van Beyerland:
»Hier, nu de Hemel ons verliet,
Baat krijgsbeleid of aantal niet.
Waar toch is Hollands heldenschaar?
Waar Zeelands adeldom? en waar

Des Bisdoms roem en eer?
Zeg, waar de wakk're Domproost, hij,
De rechterhand van Bisschop Gwy?
Verslagen door 't geweer.
Waar mag nu Dirk van Zuilen zijn?
En waar de zonen van Persyn?
Waar Haarlem, wijd in 't veld vermaard?
Waar fiere Zweêr van Beverwaart?
Waar zooveel dapp'ren, die hun trouw
Bevestigden aan Henegouw?
Helaas! hun jammervolle dood
Heeft Vlaand'rens zegepraal vergroot.
't Is uit: men zwichte! 's Hemels hand
Drukt al te zwaar op Oostervant." —

Hij zweeg. Al de Edellieden zagen
Zich aan, ontmoedigd en verslagen.
Elks oog stond dof: elks hart sloeg zwaar.
Bekommerd trad men door elkaêr.
Een elk gaf raad; maar ach! niet een
Die aandacht sloeg op 's anders reên.
Dan allen stemden dit alleen,

Dat, wat men mocht besluiten,
De veel te hoog geklommen nood,
Hen in dit oogenblik verbood
Om Vlaand'rens macht te stuiten.

En Haemsteê? Haemsteê had voorlang
De hooge zaal verlaten.
Hij zag dat hier gebeên noch drang
Van reden zouden baten.
Hij sprak den Paadje zuchtend aan,
Die met hem was ter zij gegaan.
— »Ik heb mij in mijn hoop bedrogen.
Vergeefs is hier mijn ijv'rig pogen.
Te diep een moedloosheid bezwaart
Onze edelliên, hoe fier van aart.
Wat zou welsprekendheid vermogen,
Als dapperheid in schrik verkeert,
En wanhoop elks gemoed regeert?" —

Een traan ontrolde aan 's Paadjes oogen.
Hij breidde de armen uit
En sprak, en 't harte diep bewogen,

Met somber klaaggeluid:
— »Zoo moet de hoop mij dan begeven.
Vaart wel o Hollands vruchtb're dreven!
Vaarwel ontvallen heerschappij!
O Graafschap, dat uw roem verzaakte
En u van Gwy afhanklijk maakte,
'k Laat u in Vlaand'rens slavernij." —

— »De moed, tot heden u gebleven,
Zij ongeschonden nog bewaard,"
Spak Witte, rustig en bedaard.
»Wanneer ons 't noodlot meest bezwaart,
Zal vaak de Hemel uitkomst geven.
Een kind betreur zijn doode musch,
Een knaap den hem ontzegden kus,
Een meisjen haar verscheurd gewaad;
Doch, waar het noodlot van den staat
Van vaste kloekheid af blijft hangen,
Daar vloei geen traan van mannenwangen;
Daar past gehardheid tegen 't leed,
En moed, die van geen buigen weet.
Nog resten ons drie wakk're steden,

Die altijd voor hun Graven streden,
  Zoo trouw in oorlog als in vreê:
  't Zijn Dordrecht, Haarlem, Zierikzee.
Oud Dordrecht zal de brave Putten
Voor Brabants legermacht beschutten:
  Ik voer mijn wakker oorlogstal
  Door zee en duin naar Haarlemswal,
En tracht bij Hollands oorlogsstander
En Kennemer en Waterlander
En Fries te brengen bij elkander;
  Terwijl ge u zelf, zoo 't kan geschiên,
Te Zierikzee aan 't hoofd zult stellen
  Der onverschrokken oorlogsliên,
  Die nog den vijand weêrstand biên.
Weldra, ik durf het u voorspellen,
  Zal volk en adel, bij het zien,
Hoe fier ge, in 't barnen der gevaren,
Moed en volharding blijft bewaren,
Zich onder uw banieren scharen;
  Dan wisschen zij in 's vijands bloed
  Een schand uit, die hen bloozen doet." —

Weêr blonk een traan in 's jong'lings oogen.
  — »O! waan niet," sprak hij, diep ontroerd,
»Dat droefheid om ons vruchtloos pogen,
  Tot laffe zwakheid mij vervoert.
Straks stortte ik, en door spijt gedreven,
  Om Hollands schande een bitt're traan;
  Maar deze doet de vreugde ontstaan;
Want Haemsteê is mij bijgebleven,
  Mijn Haemsteê, heel een leger waard.
Ja! 'k volg den raad, door u gegeven.
  Hij tuigt uw moed en heldenaart." —

Nu doet, teruggekeerd bij Voren,
De Baanrots hem in stilte hooren,
  Dat hij, geroepen door zijn plicht,
  Vertrekt bij 't rijzend morgenlicht,
En aan zijn zorg de beide vrouwen,
En zijn gezin blijft toevertrouwen.

AANTEEKENINGEN

OP DEN

DERDEN ZANG.

Bladz. 139, reg. 3:

Oost-Voornes hooge wal.

Het kasteel van Oost-Voorne, de zetel der Heeren van Voorne, bestond uit een sterken burcht, en eene prachtige hofplaats, van wier luister men zich een duidelijk begrip kan maken uit de wijdloopige beschrijving, daarvan gegeven door ALKEMADE, in zijne *Beschrijving van de stad Briele en den lande van Voorn bl.* 170 en volgg.

Bladz. 139 reg. 9:

De Heer van Voorne

Deze was GERARD, achtste Heer van Voorne, zoon van AALBRECHT van Voorne, en van KATHARINA van Teylingen.

Bladz. 143 reg. 5:

Den Burggraaf.

Onder de hooge voorrechten, den Heeren van Voorne van oudsher toegekend, bekleedde de voornaamste plaats het Burggraafschap van Zeeland, onder wel-

ken tijtel zij nevens den Grave de hoogste waardigheid in dat gewest bekleedden. Later onder de Stadhouders werd deze benaming verwisseld in die van *Premier noble* of eerste Edele, welke het laatst is gevoerd geworden door den Heer DE KNUYT.

Bladz. 146 reg. 13:

Des eed'len Kasteleins.

De benaming *Kastelein, Castellanus*, wordt in verschillende beteekenissen door de oude schrijvers gebruikt. Want voor eerst, zegt BUZELINUS in *Gallo Flandr.* pag. 493, worden daar dezulke onder begrepen, die met eene bezetting op een slot of kasteel liggen om hetzelve tegen den vijand te verdedigen. Sommigen werden ook Kasteleinen genoemd, die een kasteel ter leen bezaten: gelijk duidelijk blijkt uit de boeken, die van de leenen en leenmannen handelen.

CLAUDE FAUCHET c. 6. verzekert, dat diegenen Kasteleins genoemd werden, welke in adel en waardigheid naast aan de Baanderheeren kwamen; om dat zij het recht hadden, om tot Slotvoogd te worden aangesteld; meenende hij voorts, dat de Kasteleinen, in oude tijden, niet anders waren als de Kapiteins van sterke doch kleine steden; daar de groote steden door Graven (*Comites*) geregeerd werden.

Doch FLORENTIUS VAN DER HAER *des Chatellenies* etc. BUZELINUS l. c. en meest alle andere schrijvers zijn

van gevoelen, dat de Kasteleins in oude tijden dezelfde waren met de Burggraven en Ondergraven, (*Burggravii, Vice-Comites,*) dat is de eerste en voornaamste Vikarissen der Graven: en dat zij door den Graaf gezonden werden om recht te oefenen in de kasteelen en kleine steden.

Dit gevoelen wordt bevestigd door de omstandigheid, dat de Burggraven van Zeeland in de oudste Latijnsche brieven *Castellani* genoemd worden. N°. II. III. IV. V. VII. VIII. IX. X. der *Privilegien* enz. van *de stad Brielle en den lande van Voorn* bij Alkemade II. Decl.

Bladz. 150 reg. 18:

De verd're gasten, naar geboort
En rang geroepen, als 't behoort.

De namen der aanwezige gasten werden door den heraut, of bij gebreke van dien door den *major domus* of hofmeester overluid opgelezen of genoemd, waarop zij naar volgorde plaats namen. Dat een misslag, door den Heraut bij zoodanig rangschikkerij begaan, hen somtijds zuur genoeg kon opbreken, bewijst het vertelseltje ons door Zweder van Culenburch in de *Origines Culenburgicae ap. Matthaeum Anal. etc. II. Tom. III. p.* 595 verhaald, van den Heraut welke op een gastmaal zeide:

Hoorn, Voorn, Arkel en Putten,
Ghy Heeren gaet sitten,

't welk hem zijn leven kostte. Waarschijnelijk was het de Heer van VOORNE, die zich gebelgd gevoeld heeft, na eenen Heer van HOORN genoemd te worden en die den Heraut boeten deed voor een misslag, die misschien door een *lapsus linguae* ontstond.

Bladz. 151 reg. 14.

Hollands Maarschalkdij

Dat de Heeren van Voorne, althands GERARD, Maarschalken van Holland zijn geweest, blijkt uit een brief, op de Leenkamer van Holland Regist. XVIII. cap. 1 tot 25, N°. 1, berustende en medegedeeld door den Heer VAN WYN in zijn *Huiszittend leven*, I. Stuk, bl. 116, waar bij GERARD, Heer van Voorne op Saturdag van St. Geertruidsdag (die invalt op den 17den van Lentemaand) des jaars 1337, HENDRIK WILLEMSZOON VAN NAELTWIC verlijd heeft met eenige leengoederen, waaronder: »dat goet te Hontsel (1) item de *Maerscaltijd van Noert-Holland* (2) ten erfleen, die Heer HUGHE VAN NAELTWIC behuwlijkte an der jonckvrouwe van VELZEN." De Heer van Voorne moet dus zelf zoowel het goed *Hontsel* als het Maarschalksambt van Holland bezeten hebben, of daarmede zijn verlijd geweest, in welk laatste

(1) Of Hontzole, vanwaar Honslerdijk of Hontsholredijk.

(2) Dat is, Holland benoorden de Maas.

geval hij het als achterleen aan het geslacht van NAALDWYK heeft uitgegeven. Opmerkelijk ook is het, dat AELBRECHT van Voorne, GERARDS vader, gemeld wordt onder de *Hollandsche* ridderschap en edelen, ten tijde van Graaf FLORIS V. *Gr. Holl. Kron. divis.* 19. c. 21.

Bladz. 152 reg. 18.

Wacht heil.

en Bladz. 153 reg. 12.

Drink heil.

Wie aan een' ander een' dronk wilde toebrengen, en een drinkbeker aanbieden, was gewoon hem aan te spreken met deze woorden: *wacht heil!* waarop de andere hem het antwoord gaf: *drink heil!* Zoo zegt SCHILTERUS, *Gloss. Teuton. in voce* heil: *wacht heil, trink heil,* formulae compotantum.

Bladz. 155 reg. 17.

Ik mij aan 's Graven zij bevond.

MELIS STOKE *in Floris V.*

Gheraet van Voorne ende luttel liede
Rede met ten Grave doe.
Hi sprak sinen knape toe/
Volcht mi als ghi syt ghereet/
Ic vare voren. Ende hi reet

Die strate mit ten twee kinden (1)
Die ne beyde gader minden.

. . . .

En can gheweten hoe 't ghevel /
Dat si (*de moordenaars*) die kinder lieten riden (1).
Hadden si se gevangen ten selven tide
Si waren 's alle te boven bleven.
Ik wane wel / dat si beneven
D'een den anderen ter statwaart reden.
Si hadden goede paerde bescreden/
Ende rede sere ter poertwaert
Wat ghelopen mochte die paert.

---

(1) Namelijk Jonkheer Gerard van Voorne en den oudsten zoon des Graven van Henegouwen.

INHOUD.

DE STRIJD MET VLAANDEREN.

